МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрийн Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 100 (4268). ШОАТТА. 20 август, 1966 шу. Мах 2 кап.

ХЬАЖКIАШ ЧУЭЦА КИЙЧЛЕ

Нохч - ГIалгIайчен кхаш леладераша лоацацача хана чуийца даьхад дерригa ка бола ялаташ.

Цхьабакъла, хIанз де дезаш дукха балхаш да кхашка. Ха дIа ца йохийташ гурахьа ялаташ дIадуьргдола лаьтта кийчде, ззбь аха, доакъар кийчде, кхыдола а балхаш де деза. Цхьанна а минота дицдалийта йиш яц кастта Iалаьмате хала а чоалхане а балхаш дIадолалургдолга — дувцар да пропашно - технически культураш — хьажкIаш, шекара свекла, гидуаргаш, дуга, кхыйола а культураш чуэца езилга.

Укх шера республика юрта боахама къахьегамхоша ялата лаьрхIа чуэца еза 40 эзар гектар гаргга хьажкIаш. Дукхаг1долча боахамашка хьувкъаьй уж. БIарг хьесташ, хьу санна латт хьажкIа Сунженски, Урус-Мартана, Шаьла, кхыча районий кхашка. ХьажкIаш гектара дика хьийкъай хий дехкача лаьттош т1а.

КПСС XXIII съездем парте Центральни Комитета майски Пленумей решенеша деган уралоттадаь болча колхозхоша, совхозий болхлоша, специалисташа шоай дерригa хьинар а говзал а т1аяхийта къахьегарах, балха юкъе толашагIа йола агротехнически методаш юкъехувларах, хьажкIашта лерттIа тIулакх дарах вIашт1ехьдаьннад уж ишта хьувкъае.

Партийни организацей, колхозийн совхозийн кулгалхой, районни юртбахама производственни управленей специалистий хIанз керттера дехкар да ялата лаьрхIа чуэца еза еррига а хьажкIаш сиха а йо ца йойташ а чуэцара кийчо е. Цулухьа дукхача колхозийн совхозийн механизатораш хьажкIаш чуэцаргйола комбайнаш хIанзле тоаньи кхашка араяьа кийчъяьи баьнаб, хIаьта кхычахьа а хьажкIаш чуэцача ерригача комбайнашка хьежаш, царех ехараш тоаеш, уж лелаергйола нах къестабеш ба хIана. ХьажкIаш чуэцача де дезача балхий планаш, графикаш увттаеш ба боахамий специалисташ.

Туш да укх шера соахкарчул хьалхагIа хьажкIаш чуэца йола ергйолга. Цулухьа дуккхача колхозашкей совхозашкей хьоггe а кийчон балхаш даь йистедаьхад. ХIа аьнна хьажкIаш кхаьча йоаллаше а уж чуэца арабовла кийча ба Урус Мартана, Шелковской районашкара, кхыча боахамий а механизатораш. ХIанз ха дIа ца йохийташ силос кийчъеш, лаьтта аахаш, кхыдола а балхаш деш ба уж. Цхьабакъда, хIанз а дуккхача моттигашка кийчъяьац хьажкIаш дIаозара эша лафеткаш.

Шоай техника дика йовзаш, цунца болх бе ховш, шоаш хьинар долаш болга дуккхаза хьагойтад Нохч-ГIалгIайчен механизатораша. Масала, соахка лакхара къахьегама овсарле йолаш, хьажкIаш чуэцача нормаш тIехкхоачъеш къахьегаш дукха комбайнераш бар вай республика кхашка. Цулухьа вIаштIехьлаьлар вай еррига хьажкIаш машинашца чуэца а. Укх шера вай колхозашкей совхозашкей соахкарчул дукхагIа техника я. Масала, пятилетка хьалхарча шера шоллагIа хьувкъач чуэца арайргья бIаьш комбайнаш. Из Iалаьмате боккха низ ба.

Юртбоахама министерства, районни юртбоахама управленей специалисташа, колхозийн совхозийн кулгалхоша, юххьанцарча партийни организацеша, берригача коммунисташи комсомоль-

пашен хьажкIаш чуэца йолаеннача хьалхарча деношка денз тIагIертта къовсам лоаттабе беза хIара агрегатах биза пайда эцара, хьажкIаш чуэцаш боахкача механизатораштa юкъе шерра социалистически яхь йоаржаяра. Цу яхьа итогаш массанена йовзаш хургйолаш вIаштIехьдаккха деза из гIулакх.

Кхы ха дIа ца йохийташ хIара колхозе, совхозе оттаьякха еза хьажкIаш чуэцара йола производственни план, график. ХIанзе а белгалбаха беза комбайнаш тIа, лафеткаш тIа, тракторaш тIа, кхыча транспорта тIа болх бергбола нах. Укх деношка а массанахьа хьажкIаш чуэцаргйола машинаши механизмаши боккъонца кийчъяьйий цIаькха хьажа беза специалисташ, боахамий кулгалхой.

Кхашка болх беча механизаторий болх лакхара къахьегама овсарле а йолаш хилийтара чIоагIа лоархIаме да хIара колхозен совхозен моральнии материальнии стимулаш кхетамца вIаштIехьъяхар, хьалха латтарий дикагIа йола опыт массанена дIайовзийтар.

ХьажкIаш чуэцаш боахкача наьха болх дика леларгбац нагахьа санна транспорта болх лерттIа вIаштIехьа ца боаккхе. Цудухьа бокъонца кийчъяь хила еза боахамий шоай доалахьа мел йола грузовой транспорт, еррига лафеткаш. Юртбоахама къахьегамхоша ялат, хьажкIаш, кхыйола а культураш чуэцача хана царна новкъостал де боагIа города автобоахамий, промышленноста предприятей транспортникаш. Укх шера а хургба уж хьажкIаш дIаозаш. Юрташка яхийта лерхIа машинаш къаьстта дика кийчъяра, цига толашагIа бола шофераш хьожабара йоаккхо е еза автобоахамий, предприятей кулгалхоша. ХIаьта шоашта гIо де баьхкача шоферий белх машинех биза пайда эцаргболча тайпара вIаштIехьбаккха, наьха йоагтIаш йола йоакхо е а еза колхозийн совхозийн кулгалхоша, партийни организацеша.

Массанахьа хIанзе а оарцагIдовла деза ханнахьа хьатташ кийчъяра, уж эшача механизмашца Iалашъяра, цига хьажкIаш цхьалха яха беза нах хилийтара.

Цхьабакъда, къаьстта йоакхо е еза кхашка балха боахкарий. Царна паргIата саладIа а хIама даа а моттиг хилийта еза хIара кхашкарча стане.

ХьажкIаш чуэцача деношка дукха хIама карагIдала йиш я халкъа контролерийн комсомольски «прожекторийстийн». Наькъашка, кхашка, хьатташка хьажкIаш лоранра а оарцагIбовла беза уж.

ХьажкIаш чуэцар — юртбоахама къахьегамхошта, механизатораштa цIенхашттара экзамен я. Из бехктокхаме болх лоацацача хана чакхбаккхара мел эша торонаш я вай республике — шортта техника, говза механизатораш. Керттердар да наьха а техника а болх кхетамца вIаштIехьбаккхар.

Октябра 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара социалистически яхь йоаржаяь хьинаре къахьегаш ба Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой. Цар деган кхы а уралоттадаь дукха ха йоацаш СССР Министрий Советои ВЦСПС-ои юртбоахамхошта юкъе яхь йоаржаяра хьакъехьа тIаийцача соцамо. Шеко яц вай республика кхаш леладераша, механизатораша, транспортникаша еррига хьажкIаш ханнахьа чуэцаргхиларах а Даьхен уж дIаялара план толамца кхоачашъергхиларах а.

ОКТЯБРА СИЙНА

КОЛХОЗА ЭКОНОМИКА ДЕГIАЙОАГIА

Тха юрта боахама артеле кертера моттиг дIалоац ялаташ кхедаро. Ка бола гурахьа дув ялаташ дIадийнадар 1545 гектара тIа, царех 1425 гектара тIа кIа дар. Ялаташ дIадувча хана, лаьтташ дика кийчдаь хиларо, агротехнически дикагIа йолча хана уж дIадеро йиш хилийтар хIара гектара тIара 25,8 центнер ялат чутара эца. ХIаьта Дуруев Хьункур-Паша керте волча кхоалагIча бригаде хIара гектара тIара 30,7 центнер ялат даьккхар.

Ялаташ дIадув кхаш шердарой, хIара гектара тIара планах лаьрхIачул тIех ялаташ кхедарой йиш хилийтай планах доагIачул дуккха тIех паччахьалкхен ялат дIадала.

Паччахьалкхенга кIа доккхара план 6000 центнер мара йоацаше а тха колхозо дIаденнад 11070 центнер кIа, хIаьта мукх бохкара план а тIехкхоачашъяьй. Цу дерригне а дикка чIоагIъяьй колхозa материальни база.

Нагахь дахача шера паччахьалкхенга планал тIех дехкача ялатах 20 эзар сом пайда хиннабале, укх шера 60 эзар сом пайда хиннаб. Из бахьан долаш укх шера ахархой къахьегама денех дукхагIа ахча дала йиш хургья.

Ялат дукхагIа даккхара къоасам лоаттабеше а кхыйола юрта боахама культураш кхеяр а дикбоахама культураш кхеяр а дикдаьцар тхо. 250 гектара тIа дIайийнача свеклай лакхара хьургкам хургхиларах дог тийша ба колхозахой. Дика хьалхийнай 721 гектара тIа дIайийна гидуаргаш. Геттара дика пайда эцаргба 226 гектара тIа дIадийнача дугах а.

У. ОСМАЕВ,
Гудермесски района «Октябра 40 шу» яхача колхоза председатель.

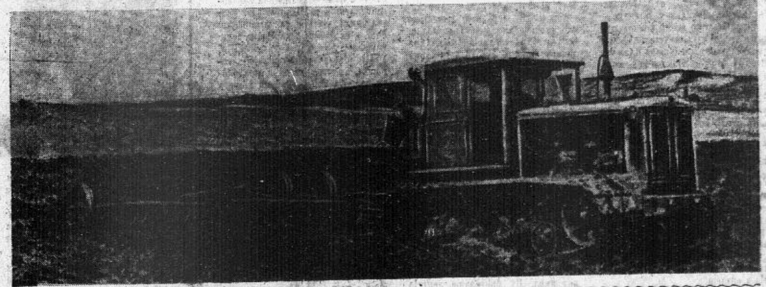

Сунженски района «Кирова» цIерахча колхозе сихбенна гурахьа дуваш дола ялаташ дIаде кийчлуш ба. Лаьтташ аха араяьннай колхозе мел йола техника. Шин сменах лаьтташ оахаш я гусеничны тракторaш. Дерригa кийчде деза лаьтташ 2500 гектар да. Ахалехьа лущильникаш токхаю лаьтта тIа гIолла. Цо йиш хулийт лаьтташ цIена хилийта. ХIанзле 850 гектар лаьтташ тIа лущильникаш токхаьй.

Цу балхашка геттара дика къахьегарах белгалваьннав Гурин Петр Федорович. Планах из 30 гектара тIа мара лущильникаш токхае езаш вац, хIаьта цо цхьан сменах шин норма 10—20 гектар тIехкхоачашъю. Лаьтташ ахале а аьхачул тIехьагIа а шозза лущильникаш токхаю лаьтташ тIа.

Сурта тIа: тракторист Гурин Петр Федорович лущильникаш текхаеш ва.

И. Плиева сурт.

СЕНТЯБРЬ БЕТТА ЧОТАХ

ХIанз сентябрь бетта чотах къахьега йолаеннай Къахьегама ЦIе Байракх лелаеча Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Еррига продукци арахецара бархI бетта задани селхани, товарни продукци арахецара план самардийнахье кхоачашийр Октябра дезача цIейна сийленца накъа яхара яхь йоаржальча коллективо. Завода коллективашта юкъе эггара хьалха ялхлагIча августа кхоачашийр план нов. Варнавский керте латтача № 17 йолча установка коллективо. Иштта дика къахьегаш я ин. Летновская, Чибисов, Горьковой керте латта установкай коллективаш.

В. ГОРБАЧЕВА,
тха штате йоаца корр.

Мехкдаьттахой гIулакхаш

«Октябрьнефта» мехкдаьтта-промыслови управлене коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй ворхI бетта задани. Планал совгIа даьккхад дукха мехкдаьтта. 7,8 процент лакхъяьй къахьегама овсарле. 2,4 процент лохденнад продукцега дIадолар. Даьха толамаш дикагIа да Гойт - Кертерча мехкдаьтта участка коллективе (нач. нов. П. И. Хащенко), телемеханизированни промысле (директор нов. С. Г. Агамиров). Во дац толамаш промыслашта гIулакх деча цехий а, электромонтажни, ремонтно - механически, капитальни ремонта.

Боккхача лоархIаме событи хилар дукха ха йоацаш мехкдаьттахой коллективе: къаьнача майла меловий тIоавнашкара мехкдаьтта даьккхар коммунистически къахьегама, нов. Н. И. Бичевой керте латтача бурув деттача бригада коллективо. Кердача, кхы а лакхагIча толамашца дезде лаьрхIад телемеханизированни промысла коллективо Октябра цIей. Цар тIаийцад лакхара социалистически дехкараш.

Дика лел управлене лакха квалификаци йола болхлой кийчбара гIулакх.

Квалификаци лакхъеш шера дешийта лаьрхIа 250 болхло, инженерно - технически болхло вар. хIаьта духхьала дIададахача ах шера дийша йистеваьннав 309 саг. Бакъда, цу лоархIамерча гIулакха цхьатарра дика терко яц управлене ерригача цехаша. Дезара лел из болх жилищно - коммунальни конторе, ремонтно - механически, электро - монтажни цехашка.

Дикка дакъа лоац план кхоачашъеча управлене рационализатораши. ДикагIболча рационализатораштa юкъе массаза йоах токара Л. Д. Андреева, токара М. Г. Ширманова, инженера М. И. Петровк цIераш.

Г. КРУГЛОВА,
КПСС Октябрьски райкома политпросвещене кабинета заведующи.

ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ШКОЛА

Грозненски химически комбинате дикагIйола опыт дIа-юха телар традици а хинна дIаэттад. Цига болх беш я дикагIйолча опыта школа. Ер шу доладелча денз къахьегама дикагIйола методаш юкъ цаш 14 заняти хиннай. Уж занятеш еча хьинаре дакъа лаьцад комбинате дикагIа лоархIаш волча слесара И. И. Холкова, токара Д. П. Колкова, № 111 йолча цеха аппаратчица В. Захаровас, кхычар.

ХIаналехьа дикагIйолча опыта школашка дийша ваьннав 190 болхло, царех 79 аппаратчик, 27 машинист, 7 слесарь, 29 токарь, 40 штукатур-маляраш ба.

ДикагIйолча метода школа керттера дехкар да къахьегама овсарле лакхлургйола методаш балха юкъе къахьийтар, арахецача продукце дикал лакхъяр, къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, арахецача продукцега дIадолар лохдар. Масала, рационализатора нов. Фролова еннача рационализаторски предложене дикка лакхйир къахьегама овсарле, продукцега дIадолар лохдир. Производствана эзараш сомаш пайда а беш дукха предложенеш балха юкъе кхихьай дикагIйолча метода школе дийшараша. Ер шу чакхдалалехьа кхы а дукха занятеш хургья дикагIйолча метода школе.

Н. СЕРГЕЕВ.

САГОТА БОАЦАШ ХИЛЧА...

Укх шера 356 гектара тIа гидуаргаш кхеяьй Науркски района Ленина цIерахча колхозе. ХIана из культура чуэцаш латт укхаза.

17-ча августа шоллагIча бригаде механизатораш гидуаргаш чуэцаш бар.

Гидуаргаш чуэцаш йиъ агрегат я колхозе. Нормах дийнахьа хIара комбайнер шийтта гектара тIара гидуаргаш чуэца езаш ва; хIаьта кхаь дийнахьа цар массане 65 гектара тIара мара чуийца яц из культура. Духхьала шоай норма кхоачашъеш мара ца хилча а 144 гектара тIара ганараш дIадахийта бовла безар комбайнераш. ХIана вIаштIехьдаьннадац цар из?

Цу йиъ агрегато аьрда даьина ганараш дIаозаш «Беларусь» яхача тракторашта тIехьа йийза ялх лафет мара яц. Кхай тIара шийтта километр гаьина дIакхахьа деза цар ганараш. Цул совгIа ховш да тракторашца из-зал никъ сиха бергбоацилга. Транспорт кхоачамхилал ца хилар бахьан долаш дуккхача хана сеца латт комбайнаш. Иштта Гмыря Василе лелаю комбайн цхьаккха тайпа транспорт йоацаш 16-ча августа дийнахьа сарралца болх ца беш лаьттар. Цу дийнахьа йиъ лафет мара хиннаяц комбайнашкара ганараш дIаозаш. Цхьаккха лафет ца яйташ Iийнабар йиълагIча бригада кулгалхой, хIаьта 17-ча августа укхаза транспорт ца хьожаеш Iийнавар шоллагIча бригада бригадир Кердикаев Петр Дмитриевич а. Из гIулакх вIаштIехь ца долккхаш хIана висав хьо, аьнна — колхоза председатела шийга хьаттача дала жоп доацаш висар из.

Цхьайола лафеташ лерттIа кийчъяц. Цхьаболча комбайнераша регистраци яц шоай комбайнашкара дIаозача ганарий. Иштта комбайнера Солнышкина хацар ше масса лафет хьалийзай.

ХIанз комбайнераш боахкача участкера гидуаргаш дукха гоаде йиш йолаш дац, хIана аьлча геттара докъаденна да оарда ганараш.

Цхьайолча моттигашка комбайно е вIалла хоада ца еш е лаьтта Iойийша дукха гидуаргий кийнаш йисай. Уж хьалохьъе еза.

Колхозе кхоачамхилал транспорт я. Кхы а вIаштIехьъяккха йиш я массехк лафет. Шоашта лайча из хало йоацаш де йиш йолаш ба бригадай кулгалхой.

ВIаштIехьъяккха еза механизатораштa юкъе социалистически яхь. Из гIулакх хIана дицдалийтад укхаза. Материальни безам совбаккхара лаьрхIа а хIама дац.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

ЮРТАШ ТОАЯР— ХАНО ДIАДЕХАР

Наьха йоакхо еш хиларах, юрта къахьегамхой вахар тоадарах дизза дар Москве, Йоккхача Кремлевски двореце 17-ча августе шийболх дIахо хьош хиннача РСФСР-а Лакхехьарча Совета VIII-ча сессе депутаташа даь къамаьлаш.

Сессе Iуйранарча заседане хилар новкъостий Г. И. Воронов, М. А. Суслов, Ф. Д. Кулаков, РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. Г. Игнатов, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума член А. И. Микоян.

Паччахьалкхен лоархIам бола гIулакх, хано дIадехар да йоах депутаташа юрта культурен быти дегIайоалаяр. Цар гIулакхаца дувц юрта бахача наха культурно-бытовой гIулакх дара предприятеши учрежденеши дIахо а шерагIа хьалъяр. Из лоархIам бола дош дувц колхозийн совхозийн производство еррига лакхъярца, коммунистически кхоанен саг кхетаме хьалкхевара декхарашца айхха бувзам болаш.

17-ча августе хиннача сарахьарча заседане чакхъяьлар юрта бахача наха культурно-бытовой гIулакх дара предприятейи учрежденейи хьалахи уж дIахо а шерагIа хьалъяра гIулакхехи йолча докладах яь пренеш. Пренеех къамаьлаш даьраш веррига 27 саг вар. Ораторaша белгалдаьккхар, укх сессе из дош оттадар советски сага вахар тIадара йоакхоно къаьстта моттиг лоацаш йолча СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йола парте XXIII-ча съезда решенеш практически кхоачашъеш хилар да аьна.

17-ча августе хиннача сарахьарча заседане бар новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, П. Н. Демичев, РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. Г. Игнатов, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума членаш, Российски Федераце правительства членаш.

Дош халаш къамаьл дир РСФСР-а Министрий Совета Председатела заместитель Н. Г. Пысина.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета сессе повестка хьалхарча пунктах тIаийцача Соцам тIа йоах, экономика дегIаахарен чIоагIъяларен дарна тIа республика дикка болх баьб бахача наьха вахара боарам лакхбеш, юртарча къахьегамхой вахара культурно-бытовой хьалаш тоадеш. Цунца цхьана РСФСР-е Лакхехьарча Совето белгалдаьккхар культурно-бытовой гIулакх дара карагIдаьннараш халдаьза дегIадоагIа хьашташ кхоачашдаръ хIанз а тоъам беш ца хилар. 1966—1970 шерашка юрта культурно-бытовой гIишлош дIахо а шерагIа хьалъяра гIулакхаш атта а долла, [illegible] сацам бир цо.

РСФСР-а Лакхехьарча Совето берригa колхозхой, совхозий болхлойи гIулакхера нахи, просвещене, культура, коммунально-бытовой учрежденейи предприятейи болхлой, моттигерча Советий депутаташ, профсоюзни комсомольски организацеш тIахьийхар юрта культурно-бытовой гIишлош хьалъеча хьинаре дакъа лацара, чурча кхоачамехи торонехи биззагIа пайда эцара.

Сессе чIоагIдир РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указаш, РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретара депутата С. Д. Орлова Указаш чIоагIдарах яьча докладах законаши соцамаши тIаийцар.

Цунца ялхазлагIа гулъяьча РСФСР-а Лакхехьарча Совета ворхIлагIча сессе болх йистебаьккхар.

(ТАСС).

Вай мехка гIолла

ТАСС-а ТЕЛЕГРАММАШ

ВАМПАЛ ХЬАЛЪЕШ Я

НАЗАРОВО (Красноярский край). Назаровски ГРЭС хьалъеча вай мехка эггара боккхагIа болча котела лаьрхIа 500 эзар киловатт низ болча турбогенератора монтаж е йоладеннай Анкудинов Владимира бригада. Кастта цу тайпара цхьаькха турбогенератор а дIаоттае болалургба.

ГИДРОГIИШЛОШЪЕРИЙ НОТАЛО

МАХАЧКАЛА. ГIишлошъерий Ди хьатIакхачалехьа Сулак яхача хи тIа чIоагIа эккхам хилар. Черкейгэсстрой гидрогIишлошъераша цхьаькха а боккха толам баьккхалга хьахьекхар цe. Шинна а баг1орахьара гIишлен керттера тоннель йоаккхаш баьхка проходчикаш шоайла вIашагIкхийтар. Уж балхаш ханал цхи да хьалха йистедаьхад.

ХЬАЛХАРА МИЛЛИОН

ОДЕССА. Областа колхозашеи совхозашеи хьажкIий силоса хьалхара миллион тонн лаьттах еллай. Силоса хьажкIаш чуэцнаше а лаьтта а оах укхаза. Саратовски района «Победа» яхача колхозе силос чуэцеи лаьтта ахеи лаьрххIа йола отрядаш вIашагIъехкай. Цу тайпара болх вIаштIехьбаккхарах колхоза торо хиннай ялати силоси кийчъяйоллаше а гурахьа ялат дIаде лаьтта кийчде а. Из опыт шерра юкъейихьай области кхыча боахамаша а.

МЕЛИОРАТОРИЯ СОВГIАТ — БIАРЧЧА РАЙОН

ВИЛЬНЮС. Юртбоахама бIарччача района дар. миссел лаьтта кийчлаьд Литва мелиоратораша. Ер шу дIаболаделча дена къайлагIарча дренажаца цар докъадаьд 55 эзар гектар лаьтта. КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра яьржача яхье дикагIа дола толамаш даьхад мелиоративни гIишлошъеча Каунаски управлене коллективо. Шера план кхоачашъяь яла йоал из. Из толам баккха торо хилийтай комплексни отрядашка шортта йолаш йолча низ болча технико.

УСТАНОВКА БОЛХ БЕШ Я

РЯЗАНЬ. Рязански мехкдаьтта чакхоахача заводе производственни режима тIа яьккхай каталитически риформинг. Хьаяьй ароматически углеводий хьалхара парти. Уж шерра юкъехьоргья мехкдаьтта химе, парфюмерии, фармацевтически промышленносте а кхычахьа а.

КОЛХОЗА ТОЛАМ

ЛОХЕРА ПАВЛОВКА (Оренбургски область). Колхозхоша торжественно накъа яьккхар байракхашцеи лозунгашцеи кийчъяь йола ткъаь итт машинах латта автоколонна. Из яр 11-ча Кавдиве цIерахча колхозо паччахьалкхенна цхьа миллион пунт ялат дIаденна ялара сийна Оренбурге яхийта тIеххьара цIе обоз. 11-ча Кавдивзе цIерахча колхоза колхозхой ба Даьхенна планал совгIа ялат дIадалара тIехьа районе а областе а яхь дIайолаьраш. Планал совгIа паччахьалкхенга цар дехкад 165 эзар центнер ялат, цу даькъе 164 эзар центнер кIа да.

КАМСКИ ГИДРОТЕХНИКИЙ ТОЛАМАШ

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. Кама яхача хи тIарча Воткински гидроэлектростанце мощносташ йиллача ханал хьалхагIа болх бе йолаллийтарахи караерзарахи СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаца СССР орденаши медалаши еннай Воткинскстроя болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха йоккха группана.

Цхьа миллион киловатт низ болу гидроэлектростанцин [illegible] хьалхагIа хьалъяь яьннай. Из хьалъеш 20 миллион сом кхоалаьд.

ГЭС болх бе йолаелча гIоне бархI миллиард киловатт-сахьат хиннa ца Iеш дарегIара электроэнерги яьккхай цe, цу даькъе 200 миллион киловатт - сахьат хинна ца Iеш планал совгIа а йоаккхаш. Электроэнергега дIадолар лоххарах планал совгIа 1.400 эзар сом кхоалаьд.

Сурта тIа: Воткински ГЭС.

Н. Акимова сурт.
ТАСС Фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ХIАРА ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИ ДЕНАЛЕ ХИЛИЙТАРА

Шелковской районни партийни организацена юкъа йоагIа 48 юххьанцара партийни организаци, 13 партийни группа. Царна юкъе эзарнел тIех коммунист ва.

Уж берригаш а производства бехктокхамерча участкашна болх беш ба. Царех дукхагIбараш шоаш кара къахьегамхошта хьокхам телаш а уж берригаш района хьалхашка латта декхараш кхоачашдара шоашта тIехьа барцагIбоахаш а ба.

Дика болх беш я «Путь к коммунизму» яхача колхоза парторганизаци. Цу организаце берригa болх общественни боахам айбара тIаберзабаь ба. Укхазарча парткома чуйоагIача 5 цеховой, бригадай, фермай партийни организацеца 90 хинна ца Iеш коммунист ва. Царех дукхагIа бола коммунисташ юкъарчал доацаш хьайбаш леладеча, лаьттанцара балхаш деча, механизаторий балхаш деш ба. Берригача коммунисташта кхоачашде тIадийхка партийни декхараш да, цар хьинаре дакъа лувц колхозхошта юкъе беча политико кхетама балхаца. Парткома а цеховой партийни организацей а балха юкъе доккха дакъа дIалоац кадраш кийчъярей Iомадрей, колхозхой юртбоахама знанеш лакхъяра, социалистически яхь вIашт тIехьъяккхара а цуна кулгалдара а хьалха латта опыт дIайоаржаяра, Iилмана карагIдаьннараш колхозани производствана юкъехкахьара дешаша. Партийни организаци кIоаргга колхоза экономика дух тIа юил, цо халдагза колхозхой къахьегама овсарле лаккъяра, продукци яккхарга бола къахьегам кIезигбара, цунга додар лохдара йоакхо ю. Колхоза парткома, цеховой, бригадни, фермай парторганизацей оагIонгахьара партийни болх производственни гIулакхашна лерттIа вIаший тарболийташ хиларо, гIулакхацара критикеи самокритикеи дегIакхувларо, шоашта тIадехка партийни декхараш коммунисташа тешшаме кхоачашдеш хиларо, шоай решенеш а лакхехьа латтача органий решенеш а кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга нийса вIаштIехьбаккхаро дизза шоаш де доагIар даьд колхоза гIулакхий хьала. Цо шерагара шерага толамца кхоачашъю юртбоахама продукци яккхара а из паччахьалкхенга йоххара а планаш.

ГIулакхаш во лелац колхозе укх шера а. Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоххара шера план укх шера 1 август тIакхоачаш кхоачашъяьй: дулх доххара — 78 процента, шура — 79, фуаш — 92, тха — 117 процента. Планал совгIа ка болча ялатий 282 тонн ехкай колхозо укх шера паччахьалкхенга.

Денале нах вIаштIехьбоахаш я фуна жа леладеча «Шелковской» совхоза партийни организаци. Укхазара хIара коммунист эггара дукхагIа шийгара пайда баргболча моттиге ва. Сезонни балхаш долча хана совхозе партийни низаех группаш ю, цу юкъагIа йонагIа лоархIаме йолча, юкъарча гIулакха толам балар шоаех тийша йолча участкашка цар уйла дукхагIа тIа а ерзаеш.

Укхаза йоккха терко ю социалистически яхь вIаштIехьъяхара. Халдаиза цун лелама итогаш а ю, пен тIарча кепайоазоно ия мишта лел а дувц. Шерра йоаржаяьй коммунистически къахьегам бтхьанера социалистически яхь. ХIанзалехьа из сийлахьара цIи тиллай Эсмухамбетова, Амитова, Шатамирова, Аманаклена жа Iуй бригадаех, автогаражах, механически мастерскеех. Дукха ба укхаза коммунистически къахьегама ударникаш а.

Партийни организаце теркам тIаухийт жа Iуй состава гIулакха квалификацеш лакхъяра. Социалистически Къахьегама Турпала Н. А. Эсмухамбетова жа Iуй бригада ларда тIа вIашагIъеллай кIаьда тха дола жа леладара хьалха латтача опыта школа.

Совхоза парткома а фермай парторганизацей а цу тайпара болх вIаштIехьбаккхари коммунисташа шоай декхараш тешшаме кхоачашдеш хилари бахьан долаш совхоз толаме лоархIаю кIаьда тха дахара, дикача фух дола Iоахарий кхедара, дулх даккхара плановой заданеех.

Кхы вегIа дац «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача колхозий юххьанцарча парторганизацей балха хьал а. Укхазарча коммунистех дукхагIбараш материальни производства сфере болх беш ба, производственни участкашта керте латт. Цу колхозашка кхыча боахамашкарчул дикагIа вIаштIехьбаьккхаб колхозхой къахьегам. Лакхера агрономически образовани йолаш ба комплексни бригадай бригадираш бола коммунисташ Михайличенко, Деревянко, Травин. Цар кулгалду, гIулакх довза а довзаш. Цар балхах беркат дувл. Цу бригадаша лерттIа вIаштIехьле а йолаш чакхдаьккхар ка бола ялат чуэцилга. Деррига балхаш комплексе чакхдоах цар. Цулухьа «Красный пахарь» яхача колхозе укх шера чуийца хьувкъам юккъера лаьрхIачь хIара гектара тIара 22,7 центнер йоудаш хилар. Из соахкарчул дикка лакхагIа ба. ХIаьта «Коминтерн» яхача колхозе укх шера ка болча ялатий хьувкъам хIара гектара тIара 5 центнер лакхбелар. Цу колхоза торо хилар планах белгалдеш хинначул шозза дукхагIа паччахьалкхенга ялат дохка.

Парткомо а юххьанцарча партийни организацеша а шоай хан-ханнахьа еш чакхйоах заседанеши партийни собранеши. Цига дувц бригадай фермайи коллективашта хьалхашка уттадаь декхараш кхоачашдара оагIонашкахьа лостамаш ду дешаш. Укхаза нагахьа коммунист вац шийна тIалехка партийни декхараш доацаш а уж тешшаме кхоачаш ца деш а.

Организационни политически болх дика вIаштIехьбаьккхаб дуккхача кхыча юххьанцарча парторганизацешка а. Цхьабакъда, белгалдаккха доагIаш да организационно-партийни а партийно-политически а балха боарам КПСС XXIII съезда решенеша дIадехарашка хьежжа хIанз а лакхбенна баланза хилар. Районе хIанз а йолаш я шоай болх мела лелабу юххьанцара партийни организацеш. Царех я Ленина цIерахча колхоза, СМУ-3 партийни организацеш. Цу парторганизацей коммунисташа йоагIаш йола влияни яц боахама балха, организационни балха лохача боарамо дIахьу, къахьегам во вIаштIехьбаккхарца, социалистически яхь формална леларца машар лоаттабу, кадраш нийсъеш дIаха уттаяра а кхетамца кхевра а дешашта, къахьегамхой быт а культура а лакхъяра йоакхо яц.

Цо еррига партийни организацеш декхарийла ю коммунисташта юкъера уж кхетамца кхебара болх чIоагIбе, хIара коммунист парте гIулакх бахьанера хьинар дола къовсамхо хулга Iалаш а деш.

Н. ПЛОТНИКОВ,
КПСС Шелковской РК орготдела заведующи.

ЛАТВИЙСКИ ССР. Броценски цементно-шиферни комбината коллективо йиллача ханал хьалха кхоачашдаьд Мали Республикан дола заказ. ХIанз Кубана дола заказ кхоачашдеш латт укказа.

Дунен 13 пачхьалкхене ух цементиний продукци, хIаьта массанахьа лакхача мах.ера а лерхI из.

Заказаш кхоачашлара дика къахьег клинкерни пешка машинистка Карлис Гутмансен (аьттехьа) машиниста гIончас Юрий Балцерисен.

С. Данилова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Сийлахь-боккхача Октябра 49 шу дузача денна сийна къахьегама вахте а этта дика балха толамаш доах «Монтажхимзащита» яхача треста Грозненски участка коллективо.

Июль бетта план 147 процент кхоачашъяьй коллективо. Балха технологи нийсса лелаеш, белал, къахьегам кIезигагIа бохийташ продукцега дIалодар 33,1 процент лохдаьд.

Мукхдаарахи ханал хьалха телхарахи тешшаме лорaю металлах яь изделеши деталаши. Участка геттара бехктокхамера лоархIаш я ТЭЦ-3 объекташ, производственно товарни контора, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод, иштта кхыйола объекташ. «Монтажхимзащита» треста Орджоникидзевски управлене карара-кара тела цIе байрахк хьожаяьй участко дика болх барах.

Балха дика къахьегама толамаш доах говзача футеровщика - кислотоупорщика Г. Ф. Кулатаева, футеровщикий бригада бригадира коммуниста В. Г. Ведибекова, лак хьекхараша Л. И. Сердюковеи, А. В. Струковеи, иштта кхычара. Участка хьалхле лелаечара къахьегам белгалбоах сийлен грамоташца, ахчан премешца, иштта цар сурташ хьалдетт Сийлен доска тIа... «Монтажхимзащита» участка дикагIа йола бригадаш массаза а тIеххкхоачашъю шоай производственни планаш социалистически декхараши.

Иштта Октябра 49 шу дузача денна накъа йоагIа «Монтажхимзащита» участка коллектив.

А. ТАНКИЕВ.

Хьалхара моттиг яьккхай

Самардийнахьа чIоагIа деза цIей дар Грозненски «Электроприбор» яхача завода коллектива. Старопромысловски района промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах 18-ча августе КПСС Старопромысловски райкомеи райисполкомеи карара-кара тела цIе байрахк а луш торжественни собрани хилар заводе. Цо дегаш гIоздаьхача завода болхлоша, инженерно-технически болхлоша дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега дош делар.

ВорхI бетта план 103,6 процент кхоачашъяьй завода коллективо, планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци 61 эзар сома маьха я. ХIаьта июль бетта план 106,8 процент кхоачашъяьй цо. Еррига шоай торонаш оарцагIа а яьха чурча кхоачамех бизза пайда ийбу цар укх бетта а. Хьалхарча ах бетта план массехк ди хьалха кхоачашъяьй завода болхлоша, планал совгIа арахийца продукци 20 эзар сома маьха я.

Иштта лакха къахьегама толамаш даха вIаштIехьдоал сменаша, цехаша шерра социалистически яхь а йоаржаяь, шоай низ кхо ца беш къахьегарах. Къахьегама овсарлеи арахецача продукце дикали лакхлургйола дукха кердадараш производствана юкъе кхухь. Укх шера кийч а яь завода балха юкъе йихьай итташ рационализаторски предложенеш, цар паччахьалкхенна массехк эзар сом пайда баьб.

Яхье яьннача цехий коллективашта юкъе даим хьалха латташ хьайоагIа Галиев Рахимул керте латтача йиълагIча цеха коллектив. Цу коллективо кхоачашду балхаш чIоагIа лоархIаме да. Массайолча цехий оборудованешта ремонт яра балхаш кхоачашду цеха коллективо. Цо беча балхага хьежжа мара дIалаха йиш яц кхыча цехий балхаш. Из кхета а деш ший низ кхо ца беш къахьег цеха болхлоша завода сий лакха лоаттадара. Укх шера цхьа моттиг нийсъеннаяц из бахьан долаш цхьан минута а кхыча цехий болх сецa. Завода цехий тIум я из оал цох. Из иштта да а да. Июль бетта план 113,9 процент кхоачашъяьй цо, хIаьта бархI бетта план хIанзалехьа кхоачашъяьй. Заводе хьалхара моттиг яьккхай цехо.

Ши-шегIа хьахулаш дац уж къахьегама толамаш. Къахьегама толамий лард а хинна дIаэттад сменашта, бригадашта юкъе социалистически яхь а йоаржаяь, даьхача толамий хан-ханнахьа итогаш яр. Болх нийса вIаштIехьбаьккхаб. ХIара бетта цеха инженерно-технически болхлоша завода керттерча инженерaца цхьана кхоачашъе еза мероприятеш белгалйоах, уж кхоачашъе еза ха а белгалъю. Уж балхаш кхоачашдеча цахаддаш тIахьожам лоаттабу участка мастераша, цеха начальника. КIира цкъа итогаш ю даьхача толамий. Цига гучадоах балха юкъе нийсденна кхоачамбоацараш, уж кхы ца нийсдалийтара керда наькъаш лех. ДикагIйолча участка коллективаша шоай опыт дIалу тIехьаюсача участкай коллективашта. Ший болх иштта вIаштIехьбаьккхача цеха коллективо доаха къахьегама толамаш денгара денга совдувл.

Къахьегама овсарле лакхъярал совгIа арахецача продукце дикал лакхъяра а чIоагIа къовсам лоаттабу цеха коллективо. Укх тIеххьарча хана цхьа моттиг нийсъеннаяц кхоачашбаьча балха юкъе брак хинна. КIира цкъа продукце дикала ди хул. Цига дакъа лоацаш хул цеха мастераш, рационализатораш, новатораш. ДIадахача кIиранна балха юкъе нийсденна гIалаташ дувц, дикагIбарий опыт ювц. Цулухьа ди тIехьа дукхагIа хул цига технически отдела тIахьожам боацаш болх бу нах, кIезигагIа хул брак.

Политико-массови болх а дика вIаштIехьбаьккхаб балха тIа хьалха латтача цехе. ХIара участке агитатораш ба, цул совгIа агитаторий болх бу цу участкашкарча мастераша а. Болхлошта каст-каста газеташ, журналаш деш, царна юкъе кхетама балхаш ду. Болхлой дикагIйола опыт йевзийт. Къахьегама дисциплина е общественни порядок телхаераша лира къовсам лоаттабу агитатораша, комсомольцаша. Бетта цкъа аралувл цига пенгазет. Цу тIа дувц даьха толамаш, балха тIа тIехьбусараш къахьегама дисциплина телхаераш.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 49 шу дузача денна сийленца накъа бахара къахьегама вахте этта цеха болхлой. Сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег мастераш Чумачков Федор, Черников Витольд, Лунин Юрий, Балаян Гурген, кхыбараш керте латтача участкай коллективаша.

ДIабахача бетта доккха цIей хилар воккхагIвола мастер Шарабрин Георгий Дмитриевич керте латтача цхьоалагIча цеха коллективана. Цу бетта цига духхьашха арахеца йолаелар ЭРГА-С яха электрографически оборудовани. Инженера кхоачашде деза балхаш кхоачашду цу аппарато. Промышленни предприятешка кийчъяь продукци дIаяхийталехьа цига бирж йий хьахев цу аппарата новкъосталца. Цулухьа из продукци кийчъяьча предприяте кхоачамбоацар дIа, а даьккха мара дIаяхийтац предукци.

ХIанз цу цехе арахеца кийчъеш я цхьаькха керда продукци. Из я РЭМ — ротационни электрографически машина. Ер бутт бовшшехьа арахеца йолалургья из. Цо кхоачашдергдараш а чIоагIа лоархIаме балхаш да. Хьалха дIаяхача хана инженера-конструктора керда оборудованеш е устанвкаш хьаяра кийчъяьча чертежа тIера копи хьа а ийца, кхыча предприятешка дIаяхийта уж дуккха кийчъе езаш хулар. Уж чертежаш дIаяхийталехьа копи доаккхача хана гIалат нийсденнадий хьожаш дукха балхаш дора автора. Цхьабакъда, авторо ца зувш кхоачамбоацараш хулаш моттигаш нийслора, из бахьан долаш цу чертежех кийчъяьча продукцена юкъе а брак а нийслора. ХIанзчул тIехьагIа деррига уж балхаш гIалат доацаш кхоачашдергда цу кердача аппарато. Кхычахьа балха баха йиш йолаш итташ болхлой мукъабаргба.

Керда продукци арахецача дукха халонаш нийсъенна яле а, дIабахача бетта даьха къахьегама толамаш лакха да. Бетта план тIеххкхоачашйир. Планах лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна баь пайда 5 эзар сом да. Завода цехашта юкъе яьржача социалистически яхье шоллагIа моттиг а яьккхар цеха коллективо. Октябра цIейна сийленца накъа а болхаш, хьалхара моттиг хьаяккха лерхI цеха белхлоша. Цу даькъе хьинар кхо ца деш къахьегарца белгалбаьнна бе нн. Ефимцева, Котов, Бочкарев, Поплутин, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

Гойтара агитаце тIахьех кердача толамашка

Идеологически болх айхха бувзабенна бу коллективай производственни декхарашца — коммунистически къахьегама тIехьа. Кердача пятилетка хьалхарча шерара заданеш ерригача технико-экономически показателех толамца кхоачашъяра тIехьа лоаттабеча къовсамца, социалистически боахама хоал дара, промышленни предприятеша кхетамца планировании экономически стимулировании яра белгалдаьха гIулакхаш шеко йоацаш кхоачашдарца.

КПСС райкомои юххьанцарча партийни организацешеи беш бола практически болх бу съезда материалашта еча пропагандe къахьегамхой политически кхетами къахьегама хьинари лакхдергдолаш, хIара болхлочо производственни планаш кхетамца кхоачашъяраи Сийлахь-боккхача Октябра 49 дизара ваха ма воагIIара накъавахараи тIехьа къовсам лоаттабергболаш.

Лекцеш ешара, беседаш яра, тематически сайренаш, диспуташ яра, производстве хьалха латтарашца вIашагIбеттабалара, багагIа а йеазонца а еча агитаце еррига средствaш эргаьха тоаяра наькъаца идеологически болх мамогга лакхбара новкъостал ду района къахьегамхой политически сакхетами къахьегама хьинари денгара денга лакхдара. Цунна къаьгга тешал ду производственни коллективаша кердача пятилетка хьалхарча шера хьалхарча ах шера заданеш толамца кхоачашъяро.

Мехкдаьттахоша, машинаькъахоша, района кхыболча болхлоша планал тIех эзараш сомаш мах бола продукци еннай, 2 миллион тонн совгIа халкъа боахама мухь дIа-юха бихьаб, грозненски вагонникий коллективо мехка машинаькъахой ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхар, СССР машинаькъий Министерстваи профсоюза ЦК-аи карара кара тела цIе байракх а эцаш. Доккхий толамаш даьхай Нохч-ГIалгIай химически завода коллективо. Болх дика барах Октябрьски райкомеи райисполкомеи карара кара тела цIе байракх елар цунна.

Райкомои юххьанцарча партийни организацешеи шерра дIайовзийт КПСС XXIII-ча съезда решенеш, сийлахь-боккхача Октябра дезача денна мабоагIIара накъабахара къахьегамхой оарцагIбоах.

Съезда материалаш къахьегамхошта дIайовзийташ беча пропагандистски балха юкъе дакъа лоацаш цхьа эзари ах эзари совгIа докладчик, лектор, агитатор ва, царна юкъе ба предприятей кулгалхой, лораш, хьехархой, инженераш, техникаш.

Агит-массови болх дика барах грамоташ а енна, Сийлен доска тIа язбаьб агитатораш № 14 йолча болхлой кагирхой сайрийцарча школа директор М. З. Холмовской, Крупске цIерахча культура ЦIен директор В. П. Сирик, жилищно-коммунальни контора механик В. Н. Петроченко, кхыбараш.

КПСС XXIII-ча съезда решенеш дIайовзийташ Сийлахь-боккхача Октябра дезача денна мадоагIIара накъа дахара тIехь беча балхах белгалдаьнна кIоарга хьахьокх производственни коллективай вахара, коммунистически къахьегама тIехьа цар лоаттабу къовсам. Локомотивнии вагонни депо предприятешка, Грозне станце, кхычахьа чIоагIIа терко тIайохийт гойтара агитацена. Цу агитаце тешавеш гойт балха заданеш кхоачашъяра, коммунистически къахьегама тIехьара яхь лакхъяра тIехьа коллективаша лоаттабу къовсам. Укхаза общественноста низаща хьаду щиташ, стендаш, плакаташ. Шоай формаца а чулоацамца а шоашта тIаувз болхлой теркам. Цехашка, болх беча моттигашка хьалтеха доахк болхлой лакха овсарле йолаш къахьегара, паччахьалкхен средстваш, материальни рузкъа кходара тIахьехаш дола плакаташ, лозунгаш. Гойтара агитаце средстваш дикагIа я хIанз электромеханически заводе, «Октябрьнефта» НПУ, Нохч-ГIалгIай химически заводе, наькъа дистанце, кхычахьа. Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка, масала, № 9 СМУ, СМП-131, йоагIIаш йола терко яц гойтара агитацена.

ХIанз района керттерча предприятешка дикагIбола болхлой хьахьувкх хоза кийчдаьча стендашка, Сийлен доскаш тIа, къахьегама сийлен линейкашка. Уж стендаш, линейкаш йоахкача моттигашка хадданза хьожаш нах ба, цига лампаш йоаг бийсана, цIена лоаттаю.

Цу дерригена а новкъостал ду болх творчески лакхбара. Цу гIулакха тIехь боккха меархIам бола гIулакх ду пенгазеташа, боевой листокаша, «молнешта» лаьрхха долча бюллетенаша, цар хьахьувкх сменай, бригадай, цехий хьалха латта болхлой. Масала, локомотивни депо чIоагга дикагIа ба «Локомотив» яхача пенгазета чулоацам, хIара денна аралувл из. Дукха шераш да цу газета редактор волаш активиста коммуниста Анохова болх бу. Цу газета оагIонаш тIа хьахьувкх коллектива вахар, цу балха дика а во а оагIонаш, къахетам боацаш критика ю кхоачамбоацарашти гIалаташтеи. Хан-ханнахьа арайоах агитаторийи пропагандистийи балхах, партийни дешарах йола материалаш. Цулухьа дукха деза шоай газет болхлошта. Из газет бокъонца дола агитатор а пропагандист а да.

Дика вIаштIехьбаьккха ба пенгазетий болх вагонни депо, Грозный станце, «ВНИИКАНЕФТЕГАЗЕ», «Гидросельстрое», «Октябрьнефта» дуккхача предприятешка.

Парте райкомо пенгазетий редактораша семинараш ю, дикагIбола редактораш белгалбоах. Масала, укх шера июль бетта райкомеи райисполкомеи сийлен грамоташ елар локомотивни вагонни депой «Локомотив», «Вагонник» яхача газетий редколлегешта.

Района къахьегамхой политически кхетами къахьегама хьинари лакхдара практически новкъостал ду социалистически яхь дикагIа вIаштIехьъяккхара, производства дикагIболча болхлошта поощрени яра, рационализаторий, изобретателий, пропагандистий, агитаторий творчески балха дешай дукхагIа терко е юххьанцара партийни организацеш йолаяларо.

Дукха болча производства хьалха латтача болхлошта правительственни совгIаташ деннад. Царна юкъе ва наькъа Грозненски дистанце мастер Б. Б. Тимаев, локомотивни депо машинист М. И. Лукьянов, Грозный станце стрелочница И. С. Ковалева, локомотивни депо воккхагIвола инженер В. А. Слеткова, кхы дуккхабараш а.

ХIаьта Грозненски вагонни депо коммунистически къахьегама коллектива начальник Александр Демьянович Янушевичи Грозный станце маневрови диспетчер Иван Григорьевич Аверченкои эггара а лезагIдола паччахьалкхен совгIат — Ленина орден енна ба.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Октябрьски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

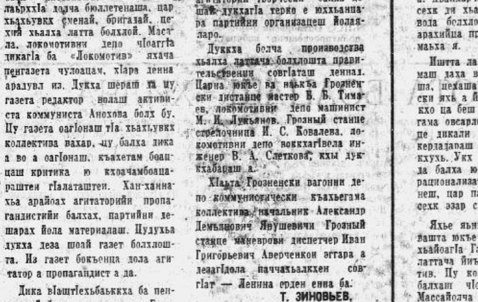

ВорхI шера плана заданеш ханал хьалха кхоачашъярах Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай Запорожски трансформаторни завода.

Завода цхьоалагIча трансформаторни цехе тIехдика къахьегаш ва слесарий-сборщикий бригадир вола коммунист нов. А. Огоцкий. Цун бригадо смена норма 120—125 процент кхоачашъю.

Сурта тIа: А. Огоцкий бригадир вола трансформатора магнито вIашагIйоллаш воалл.

А. Красовске сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕН 75 МЕХКА ДIАУХИЙТ

«ЗАПЧАСТЬЭКСПОРТ» ЯХА НЕРДА ЕРРИГСОЮЗНИ ЭКСПОРТНО-ИМПОРТНИ ОБЪЕДИНЕНИ

Москвера Таганск майда йолча каст-каста хулаш волчоа хоейна хила мег белгалъювлаш йола къаьга «Запчастьэкспорт» яха указателаш. Из дош арахьарча торгевле гIулакхаш дувцача хана хьехаде даьнна цхьа шу мара дац, — иазал ха я «Запчастьэкспорт» яха Ерригсоюзни экспортно-импортни объединени вIашагIъелла.

Советски Союза эггара йоккхагIчарех йола цхьа экспортер я. Цо хIара шера 50 эзарнел тIех автомобилаш, 20 эзар хинна ца Iеш трактораш, 5 эзар комбайн, 1500 совгIа тайп-тайпара йола наькъа-гIишлонийи юртбоахамеи машинаш дуккха а кхы техника йохк. ХIаьта царна запасной доакъош а ма эший. Цулухьа вIашагIйолланза яланзар «Запчастьэкспорт» а.

Объединене хIанзалехьа а бIаьш миллионаш сомий маьха продукци ехка дIаяхийтай. Нагахьа санна укх тIеххьарча хаьа яь контракташ а дIалаьрхIача, тешам бенна ала йиш я «Запчастьэкспорто» кастта СССР арахьарча торговле организацешта юкъе хьалха латта моттиг дIалоацаргхилар.

Объединене цIеноех цхьанне наIар тIа хьалтеха йоалла «Переговораш еш я» яха табло бIаргаго йиш я каст-каста. Из да укхаза лоархIамера сделкаш елга а, из бахьан долаш вIаший пайдана йола коммерчески контракташ хургйолга а, объединене доазол дехьарча гIулакхий репутаци чIоагIлулга а.

«Запчастьэкспорта» территори хIанз гIишло хьалъеча майланна тара я, цу коа хьалъеш я склад. 1967 шера юккъе болх бе йолалургья из склад. Цун пайлана йола майна — 45 эзар квадратни метр. Укхаза лелаеш хургья еррига а эггара кердагIа йола складашкарча балхашта эша приспособленеш. Подъемни кранаша, караша, транспортераша, чехка хьал-Iо ухача лифташа, техника кхыча тайпаша новкъостал дергда цу боахама болх хьадда нийса а ритм йолаш а хилийтара. ХIаьта масе а хана цхьатарра температурей фе тIунали хулийтаргйолча искусственни климата установкаша торо хулийтаргья деталаш эггара йIаьхагIча хана ца талхийташ цу чу хилийта.

ХIанз СССР юллаш латтача запасной доакъой специализировании базa цхьа звено хургья кердача складах. «Запчастьэкспорт» яхача Ерригсоюзни объединене территоре тIа хIанзлехьа а йолаш йола хьалхагIара корпус болх бе йолаеннай ах шу хьалха. Складаш хьалъеш латт Ленинграде, Ильичевске, Находке, Вентспилсе. Цар торо хулийтаргья поставкаш яра ханаш лоацъе а мухьаш дIакхахьарга додар кIезигде а.

Консигнационни складий сеть хьаю доазол дехьа. Уж хIанзалехьа а йолаш я Югославеи Иракеи. Цига дIакхухь деталаши запасной доакъоши, хIаьта цигара ийдархеша цхьаккхе тайпа контракташ а ца уттаеш, паргIатта ийде йиш а я уж.

Ерригача складий комплекс болх бе йолаелча запасной доакъош потребителга дIакхачийтара ха цхьаншин кIиранга кхоачаш лоацлургья. ХIаьта хIанзалехьа а болх беш йолча складе секце йолаш йола деталаш ийерашка эггара лоацагIча хана дIакхоачийт. Иштта, «ЗИЛ» яхача автомобилашта эша запасной доакъош Югославе дIакхоачадир самолетаца. Заявка хьакхаьчачул тIехьагIа цхьа ди-бийса далалехьа цига дIакхоачадир уж. «Лез Ателье де Бонда» яхача парижски фирмага 24 сахьата дIакхоачайир экскаватора йола пусковой двигатель.

Объединене дохкаш дIаухийтача запасной доакъойи деталийи номенклатурана юкъе 400 эзар хинна ца Iа цIераш йола хIамаш я. Цулухьа вычислительни центр юлл, хIаьта цо еррига заявкаши спецификацеши цхьалха а йоахаргья, ахчаи кредитнии средствай оборота планаш а уттаергья, тIаухача, дIаухача, эшаш долча запасной доакъой учет а лелаергья. ХIанзалехьа а машинаш йолаялийта кийчъеш боахк программисташ, математикаш, селадчикаш, экономисташ.

«Запчастьэкспорта» дунен 75 мехкаца маьхаш ду хIана. Цо деча гIулакхех пайда ийбу ОАР, Пакистана, Инде, Сире, Бельге, дуккхача кхыча мехкий дукхача фирмаша. Дукха ха йоацаш Москве хиннача дунен халкъашта юкъерча хIанзарча ханарча юртбоахама машиний оборудованеи выставке итташ миллионаш сомий контракташ яьй объединене.

Из ба объединене репутаци легIаухаш латташ хилара дикагIа бола хьсххам.

Людмила ИВАНОВА.
(АПН).

«СЕРДАЛО»
ШОАТТА. 20 август, 1966 шу.

АВАНГАРДЕ — КОММУНИСТАШ

Завод «Гаро». Малав-цуи продукци ца йоваш? Вай мехка а доазол дIехьа а доккха сийлеш я укхаза арахецаш йола гаражни оборудовани. Барттайнача, йоккхача коллективо-шерагара шерага доккхий толамаш дах, продукцега дIалодар лоху, къахьегама овсарле лаккъяра наькъаш лех. Укх шера ворхI бетта план завода коллективо кхоачашъяьй 105 процент. Уж толамаш доахача доккха дакъа лоац коммунисташа.

Завода партийни комитето а цехий юххьанцарча партийни организацеша а хIара денна терко ю производстве коммуниста роль лакхъяра хIара коммунист участкерга, сменерча шийна гонахьарча наха хьоккхам телаш хинна ца Iеш, вахаре а массанена хьокхаме хулга Iалашдара.

Партийни организаце мугIарашка ва 170 коммунист. Дукхача къамах бола барттайна дезал ба уж. Царна юкъе ба эрсий, нохчий, украинцаш, гIалгIай, эрмалой белоруссаш, кхыбараш а.

Коммунисташ даим шоай декхараш кхоачашдеш хилийтара духьа завода парткомо цахаддаш зув уж производственни участкашка дIаса миша нийсбаьб, материальни производство сфере цар мел дакъа лоац.

Цу тайпара хIара денна тIахьожам лоаттабаро тарадалийтад заводерча коммунистей 90 процент хулаш бараш, материальни рузкъаш шоаш хьа а деш, юкъарчал доаццаш производстве болх беш хулийтилга. Тахан заводе цхьаккха а производственни участок яц болх беш коммунисташ боацаш.

Парткомо а цехий юххьанцарча партийни организацеша а керттера декхар лерхI берриге организаторски а партийно-политически а болх боахама декхараш кхоачашдара, йолаш йола производства резерваш хьагучаяхара хIара коммуниста бехктоккхамал лакхъеш.

Завода парткомо а юххьанцарча партийни организацеша а биза найда нибу КПСС Устава бокъонех - боахама балха тIахьожам лоаттабара бокъонех. Цу гIулакха завода цехашка вIашагIа а техка болх беш я партийни тIахьожама комиссеш. Царна юкъе ба производственни опыт йола, наха сий деш бола коммунисташ. Царех ба новкъостий токарь Урусов, слесарь Белоусов, сборщик Федоренко, слесарь Рабинович, мастер Хайрулин. Цехий партийни организацеша а парткомо а хаддаза хан ханнахьа шоай собранешка, заседанешка дувца увттаду производственни балха дешаш. Цига дувца увттаду дешаш кийчдара юкъе дакъа лоацаш хул дукха а коммунисташ.

ТIаийца решенеш кхоачашъяра хаддаза тIахьожам а тохкам а лоаттабу цехий партийни организацешеи завода парткомои. ХIара собране эггара хьалха ладувгI хьалха тIаийца решенеш мишта кхоачашъю. Цу хIамо новкъостал ду тIаийю решенеш боккхача бехктокхамца кхоачашъяра хIара коммунист Iомаве.

Завода коммунисташ, производстве шоаш хьалха латтара декхар кхоачаш а деш, массе а хана коммунистически къахьегама тIехьа яьржача нахье хьалхарча мугIарашка хул. Коммунистически къахьегама тIехьара патриотически болам заводе — эггара хьалхагIа хьаллаьцараш коммунисташ Ушаков, Турапин, Василенко, Шевцов, Вузин, Иванов, Фролов ба.

Тахан заводе дукхагIбараш коммунистически къахьегама ударникаш ба. Цар хIанз шоашта тIехьа кхувл бIарчча коллективаш. Царех я коммунистически къахьегама коллектив яха цIи тилла механически цеха, заготовительни участка сборочни цеха коллективаш. Цар хIара денна тIехкхоачашъю шоай производственни заданеш, цу коллективай дукхагIболча членаша хьинаре дакъа лоац общественни вахаре.

Коммунисташ хьалха латташ хилийтар декхар кхоачашдара боккхача лоархIамера гIулакхаш деш я завода партгруппаш. Уж заводе 4 я. Коммуниста эггара гаргагIа латтараш партийни группаш я. Нагахь санна моллагIа вола коммунист е парте воацар а, производстве дале а, шийцIагIа дале а ше леладеча гIулакхашта гIалат ваьнна моттиг нийсъелча тIаккха из новкъост эггара хьалха нийсача новкъа воаккхар партийни группа я цу берригача завода парторганизаце чакхбоахача балхо гIо ду хIара коммунист производстве хьалха латташ хилийтара, коллектив кхетамца кхеяра а ерригача оттаьлча ассортиментах наччаькъалкхен план толамца кхоачашъяра.

Завода коммунисташа хаддаза шоай политически кхетам лакхбу, хьинаре дакъа лоац рационализаторски балха юкъе, комплексни экономически эффективноста тIехьарча къовсама юкъе. Заводе цIи хеза ба йоккха опыт йола рационализатораш - коммунисташ Малов, Щигельников, Тищенко, Стотланд кхыбараш. Цар дукхача маьха рационализаторски предложенеш тийнай. Парткома инициативах укх тIеххьарча хана хIара квартале ю рационализаторийи изобретателийи смотраш. Цар новкъостал ду рационализаторий болх тоабе, цар мугIарашка кхы дукхагIа дикагIбола болхлой хилийтара. Пятилетка хьаьярча шера план кхоачашъяра тIехьарча къовсаме хьалхарча мугIарашка а болаш, завода коммунисташа шоаш ца кхобеш къахьег. Цу гIулакхо гIо даьд Грозненски гаражни оборудоване завода ах шерара программа толамца кхоачашъе.

М. АЛЬТИЕВ.

КАЬХАТАШ ДIА-ЮХА ЯЗДЕШ

Ши шу да Сельхозтехника яха «Надтеречни» районни объединени вIашагIъелла. Цу хана дена совхоза цIагIа багIа цу организаце административни болхлой. Контора-м сел доккха хIама а дацар. Кхыметтел производственни балхаш леладара шоай мастерски а яц цу объединене.

КIезигагIа дале итт квалифицированни болхло вола мастерской балхаш чакхдехарь, хIаьта укхаза хIанз болх беш ши саг мара вац. Царех цхьанне балхара дIавалара заявлени а хьаьннай. Дукха болх бе висац укх мастерскена сагl, хIана аьлча болх лерттIа вIаштIехьбалац, алапи кIезигагIа да. Укхаза шин шера вихьлагIа управляющи вайтав, кхоза керттера инженер хийцав. Ер шоллагIа бутт ба механизатораша алапи ца лу.

Уж лакхе вай дийца кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш дIадахача Iай шоашка ремонт е хьакхийлача юртбоахама техникана сихеи дикеи ремонт чакхъякха аьттув баьннабац «Сельхозтехника». Механизаци ца хилар бахьан долаш ремонт яра доаха маьхаш лакха а да. Цудухьа совхозаш царга ремонт ейта раьза яц. Укх тIеххьарча хана боахамаш шоаш е гIерт ремонт. Цхьайолча хана из цар дикагIа вIаштIехьа а доал. ХIана аьлча моттигаш нийсъеннай «Сельхозтехника» яхача районни объединенена эшаш йола запчастеш боахамашка корайоагIаш. Тхона республикански «Сельхозтехнико» цкъаза ца луш йола запчастеш боахамашта телаш хиннай, йоах управляюще.

Иштта е боахамашта лерттIа новкъостал де йиш йоацаш е лакхе латтача организацеша теркал ца еш йисай Надтеречни районера «Сельхозтехника». Цудухьа цун болхлоша йоах «Духхьала цIи хилар мара кхы хIама гунахьа долаш яц тха объединени».

ВорхI бетта планах 75 трактор тоае езаш бар цун болхлой, хIаьта тоаяь яьннараш 35 трактор мара яц. Ахчанга диллача 72,4 эзар сома маьха балхаш чакхдака дезаш хиннача метте 43,1 сома маьха да даьраш.

Уж дерригa кхоачамбоацараш дIадаха йиш хургъяр нагахьа санна укх объединене лерттIа оборудовани яь производственни база яларе. Производственни база хилча болх хьабе нах а хургбар.

Е шу дIадолалуш хIанз-м бокъалгахьа ма даьлари тха гIулакх, аьнна хетаделар объединене болхлошта. Знаменский яхача юрта «Сельхозтехника» производственни база а кхыйола объекташ а хьалъе лаьрхIар.

Из хьалъе аьнна декхар тIадиллар «Грозхимнефтестрой» яхача треста № 6 йолча гIишлой монтажни управленена. Болх дIаболабалалехьа цу трестерча кхыча № 9 йолча управленена тIадиллар из гIулакх. 1966 шера 1 апреле оттадаьча договера тIа лаьрхIадар кхоалагIча квартале объекташ хьалъе йола а яь е шу чакхдалалехьа уж чакхъяха. Бакъда, хIанз а болх дIаболабаьбац гIишлошъераша. Е из болх дIабола ца бара бехке хила дага а бац уж. Хьагучох бехк шоашта дIатIа ца эцара говза IомабеннаÐ нов. Лиховол керте латтача тресте чуйоагIача № 9 управлене кулгалхой. Цу управлене кулгалхоша дехар деш хиларца хIанз диаалагIа титульни спискаш хувц. Иштта цхьаьцца бахьанаш лехаш тIехьайоах цар уж балхаш дIадолалдеза ханаш.

Проектах е езаш йола карт аькабетона яр. Из кирпишках мара е вIаштIехьдаргдац тха — аьлар гIишлошъераша. Проект хувца еза. ТIаккха из хийцар. Цул тIехьагIа проекта юкъе бахьа беза аьлар объекташка дIатIабола никъ. Из никъ «Чечингушводстрой» яхача треста № 2 йолча гIишлой-монтажни управлене бе безаш бар. Из а кхоачашдир. Проектах шин юкъах де дезаш дар балхаш. Цу гIулакха а раьза бац подрядчикаш. Балхаш чакхдаха тхоай лоIамах бокъо я тхона — йоах цар. Иштта цхьаьцца бахьанаш лехаш духхьала каьхаташ дIа-юха яьдар мара кхы хIама ца деш багIа «Грозхимнефтестрой» яхача треста кулгалхой. Болх маца дIаболабе дага ба уж?

С. МАЙСИГОВ,
тха собкорр.

АГИТАТОРА ДIАЙХА ДОШ

КПСС XXIII-гIа съезд хинначаул тIехьагIа белгалбоалаш тоабеннаб заводера агит-массови болх. Эггара хьалха оаха хьал а йизар, юха дIа и нийсйир агитаторий состав хьалхле лелаеча болхлоех, специалистех, производстве хьалха латтарех. Цо дикка новкъостал лу наха юкъе беча политически балха боарам лакхбара а цунах дукхагIа пайда балара а.

ХIанз тха агитатораш 119 саг ва. Царех ахаш коммунисташи комсомольцаши ба. Цхьабола агитатораш болх беш бола дукха хан я, уж ба агит-массови балха ветеранаш бола 1-ча цеха участка начальник Власов Федор Фомич, цу цеха лабораторе начальник Козлова Тамара Ивановна, № 5 йолча участка начальник Рыжов Михайлович, № 5 йолча установка воккхагIвола оператор, СССР Лаккхехьарча Совета депутат, Социалистически Къахьегама Турпал Клепов Андрей Сергеевич, кхыбараш.

Цу опыт йолча агитаторашца болх беш ба кьона агитатораш № 21-1 йолча установка начальник Алексей Тарасов, № 13-14 йолча установка начальник Василий Литвинов, № 15-16 йолча установка начальник Николай Кононенко, кхыбараш.

Боккха лоархIам болаш да беседа тема харжа хар. Мехка а завода а вахаро ше лу йоккха а тайп-тайпара йола материал.

Беседа яра эша тема харжара хаддаза агитаторашта новкъостал ду политически просвещене заводской комитето. ХIара бетта агитаторашта долча новкъостала оттаю беседай тематика. Из ду завода хьалхашка латтача декхарашка хьежжа. Могаяь йола из тематика агитаторашта дIайовзийт завода радиогазето.

Боккха лоархIам бу оаха агитаторий дешара. ХIара шера царна лаьрхIа семинараш ю, цу семинарашка къамаьлаш ду завода кулгалхоша, специалисташа, КПСС горкомеи райкомеи лектораша, тха тхой лектораша.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума итогех лаьца агитаторашца къамаьл дир завода директора нов. Костюченкос. Цу къамаьла тема «Керттерча производственни фондаех пайда эцара эффективность бахьана лоаттабеча къовсаме завода коллектив» яхаш яр. Завода балха тайп-тайпара оагIонаш ювцаш къамаьлаш дир завода инженера нов. Мартиросова, Iилма отдела начальника нов. Сидоровас, завода керттерча инженера нов. Болотова, кхычар. Завода цехови партийни организацеша инструкташ лу агитаторашта, вIаши йовзийт цар балха опыт.

Заводе боккха болх бу установкаш эргаьха тоаеш, оборудованена модернизаци еш. Укхаза а боккха лоархIам болаш ба агитатораш. № 7-8 йола установка чехкагIа эргаяккхара коллектив оарцагIъяккха йийзар. Цу гIулакха тIехь дукха кхетам болх бир агитатора Новикова. Болхлошта «Коммунизма материально-технически базах», «Технически прогресса лоархIамахи производства чура резерваш гучаяхарахи», «Керда прогресс толамагIа хилара» яха а кхыйола а беседаш йир цо. Ше беседаш еш теркам тIабахийтар реконструкци еча нийслу готта моттигаш гучаяхараи установка чехкагIа хьалъяккхара эша чура торонаш лахарзи. Цу дерриганех а беркат даьлар производстве беча балха. Установка ремонт ца еш планах 42 ди даккха оттадаьча метта 54,8 ди даьккхар. Реконструкци ханал хьалха яь яьлар. Коллектива берригача членаша чехка кардерзийр керда процесс.

Доши гIулакхи дизза хилар, партийни творчества дог доаллаш хилар — из да Грозненски крекинг-завода агитаторий а ерригача агитколлектива а балха тIехь керттера дар.

А. ГУМНИЦКАЯ.

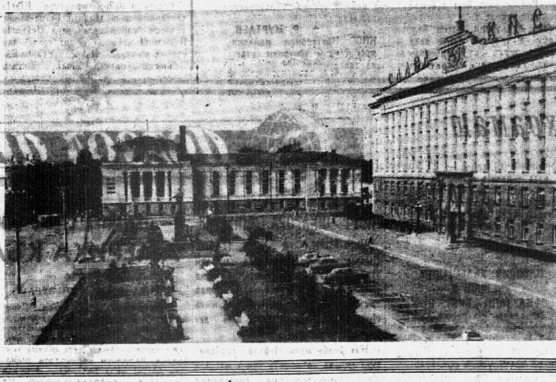

ОРЕЛ. Ленина цIерах йола майда.
И. Рабиновича сурт.
ТАСС фотохроника.

Киргизски ССР. Яр керда пятилетка йолаелча денз машиннаькъа тиьо эшелонал совгIа кIор дIабахьийтаб «Киргизуголь» комбината «Алмалык» яхача хьайийллача разреза горнякаша.

СУРТА ТIА: «Белаз - 540» яха йоанхий машинаш тIехе хьмукъайоаккхаш деча балхаш тIа.

А. Клейменова сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА КХОМБЕШ

Производственно-товарни контора коллективо дукха къахьег мехкдаьтта кIезигагIа дойтара. Семилетка шерашка 21 процент лохдаьд мехкдаьтта довлга, мехкдаьтта продукташ 38 процент. Еррига коллективо цу гIулакха цхьатарра терко ярах вIаштIехьдаьлар уж дика хьокхамаш даха.

Дукха я конторе чакхъяьха мероприятеш. Царех эггара пайданегIа хилар термодегидратораштеи электродегидратораштеи автоматически зачистка еага. Из юкъейолаялехьа кулгашца бора из болх боагтIаш бола тIахьожам ца а лоаттабеш. Цудухьа дукха мехкдаьтта дIаухар хишка канализаце чу, хIаьта хIанзарча автоматаша хьадоагIата хица мехкдаьтта эмульси хилча зачистка дIакъовл. Из мероприяти дагаехар а из балха юкъейоалаеш дукха къахьийгар а ва контрольно-измерительни приборий участка начальник Троицкий Виктор Митрофанович. Духхьала мехкдаьтта кхоарах цу мероприятех хьабаьнна пайда массеха эзар сом да.

Технологически установкашкара фо цIендара, мехкдаьтта ца дойтара иштта чIоагIа пайдане мероприятия яр канализаце юхе гIолла зачистни хиш лаьрххIа къоастальча емкосташка дIа а ухийташ зачисткана герметизаци яр. ХьалхагIа дерригa зачистни хиш канализационни гIурашка чуухийташ хиннадале, хIанз къайлача трубопроводашка гIолла дIаухийтт, тIаккха кхы тIа энерги ца йоаеш аппараташкарча давленех пайда а эцаш дIадохийтт цунна лаьрхIача емкосташка. Цар чу хьеIаь мехкдаьтта дIахо шоалагIа чакхдаккхара цIена хий дIадохийт очистни сооруженешка. Из гIулакх вIаштIехьдоаккхаш дукха къахьийгар тха предприятерча инженераша, рационализатораша.

Цу мероприятел кIезигагIа лоархIам болаш яцар № 2 йолча цеха начальника заместителa нов. А. И. Касаткина дагалаьца изобретени. Цо хьайир цистернашка чудеттача мехкдаьтта боарам къестабеш йола приспособлени. Цистернаш хьал а йиза мехкдаьтта тIехьаха доладалалехьа социалу цо из. Приспособлене чертежаш дIаяхийтай дукхача предприятешка, чIоагIа раьза ба царна из балха юкъейоалаяьраш.

ДIадахача шера денз эксплуатаце лелабеш ба мехкдаьтта хьалувцара лаьрхIа боккха Iам. ХIара бетта кхы тIа а 100 — 150 тонн мехкдаьтта продукташ гулъе йиш хул тха, хIаьта Шолжа чу чуухийтача бIехача хицара углеводородаш 35 процент кIезиг а лу.

Цкъадар карагIаьннадала а, хIаьта де йиш мел яр даь даьннилга лархIа йиш яц. Из дика кхетаду контора коллективо. ХIанз а дукха мехкдаьтта доалу. Рационализатораша а берригача болхлоша а даим терко ю цу гIулакха. Укх шера комсомольцаша дIадоладаьд мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи йовш хиларца лоаттабеча къовсамга хьажар. ХIанале хьаеннай дукха предложенеш, царех ялх балха юкъейихьай.

Ала деза, мел дукха цу гIулакха оаха терко йейя а болхлой цхьан хьинарца, говзалца из дош къоасталургдоацилга. Из да оаха лелаеш йола оборудовани таханарча динахьарча технико дIа ма дехха ца хилар бахьан долаш. Цул совгIа цу оборудованена хIанз тха хьалашка цхьанна тайпара реконструкци е а йиш яц.

Инженерно-технически болхлой инициативах социам баьб емкостни насосни боахамах доккхагIа дола дакъа городал дIаарадаккха. Цига хьалъергья понтонаш йола резервуараш, герметизации автоматизации яь эстакадаш, кхыйола а мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи йевр дикка лохадергдола мероприятеш. «Гипрогрознефть» институт цу гIирсий проект оттаеш я, хIаьта оаха лерхIачох 1967-ча шера дIадоладергда уж хьалъяра гIишлой-монтажни балхаш.

Д. ГЕЛЛЕР,
производственно - товарни контора производственно-технически отдела начальник.

ТАСС-а ЗАЯВЛЕНИ

Укх тIеххьарча хана дукхача гречески газеташ тIа («Вима», «Катимерини») арадийннад, СССР-и Югославе Социалистически Федеративни Республикеи шоайла вIаший барта а яха, Эгейски (гречески) Македони а юкъе йохийташ йола «Сийлахь-йоккха Македони» хьаяр дукъа Советски Союзера ноначIа коммунисташ а болаш 6 эзар грек г. Скопле ваха вохийтала яха хоамаш.

ТАСС викала яьй цу тайпара дола гречески газетий хоамаш мабарра бола оапаш болга, боккъала а долаш дараш цхьаккхе а юкъара хIама доацаш а «къилбаседехьарча кхерама хьакъехьара» провокационни лозунг юха меттаоттаяр духьеи укх шера август бовш Греце къилбаседерча доазонашка чакхъяха лаьрхIача НАТО тIема маневрашта тIера общественноста теркам дIабаккхар духьеи дIадоаржадеш а долга дIакхайкаде.

Саид ЧАХКИЕВ.

ХЬУНА IАЖАШ

ДУВЦАР

Кирова цIерахча колхоза пхелагIча бригаде балха хинна Къамболат цхьан дийнахьа делкъа ханна балхара хьаваьннав со аьнна, цIаьера. Дас хIама аланзар. КIирвенна ший воIа бIара а хьежа, хьажьюкъе белла шод а болаш, коа араваьлар Тухан. Цунна тIеххьа араьлар дая сесаг Аминат а. ЦIагIа хьачухозар цо ара детта дийтъа цIогIа.

— Хьо лоархIаш саг-м вац хьа дезала юкъе! Кьонах веций хьо? Хьай цIенна доал де магаций хьона?

— ХIа-а, иблис, хIанз доладелар хьона, — аьлар Къамболата.

Руслани Рашиди хIама диаь а баьнна, пхьегIаш дIаяха эттар. Сиха бар уж, цIагIа дов эккхале баха гIерташ. Царга хьежаш бераш дар. Тахан шоай юрта бархI километр гаьна уллача Iама тIа лувча баха вIашагIделлалар цар. Русланан Рашидан ховра Къамболата вIалла а ца эзалга шоай даь сесаг. Царна шоашта а эзацар из. Из я а яцар ше эзайолийтаргволаш. Массанеца хьаькхашта ювлар из, цIаккха сатийна Iохацар, даим лувш хулар, сардамаш доахар. ЦаI дар даьна из шедар гуш дацаре-м. ХIама дIаьалча мегаш а яцар Аминат. Цудухьа, цунца кхы къувса а ца мега, йита хила езаш яр из дас.

Тухана шиш болаш кхебора ший дезал. Нана дийна йолча хана-м цох, цо аьнначара ког дIабаккха вухьаш саг вацар цун, цхьа Къамболат веце. Цо а яцар, даьна хайра духьале. Цхьацца йолча хана харцахь ваьнна-м хьовзар из. ХIаьта а дукхагIа ладувгIар. Цхьабакъда, нана елча гIоне шедар эргадаладоладелар. ДIаьеннача дас, ший кьонгашца дагаваьнна хIама доацаш, ка техха саг йоалайир Диткъа бордаш а долаш йиткъа даккарча деIара саг яр из. Ловзар доацаш, саг хьа ца вехаш дIадаьккхар гIулакх.

Амината ше еяча саррахье а даь кхонкхе воI шоай хIамаш тIехь зIамигача цIагIа Iочу а баьха. доккхагIа дола цIа шийна дIадаьккхар. Вежараша дукхьале инзар. Цу сарахьа шовш геттар арабахкача а хIама аргдолаш бацар уж. Цхьа гIанахьа санна хетар царна шоашта гуш дар. Мича, вIалла дага а дацар царна, нана енначаул тIехьагIа шоай дас саг йоалаерг ма йий аьнна. Цул совгIа кхоачаш шу а дизадацар из дIаелла... Кхерами дорхали ессаяр цар дегашка. Эггар халагIа хийтар царна дас шоашка аьннар. «ХIанз деня дIа ер хургья шун нана» аьлар цо, из хьачуйоаллаше. «Вегаш ба-хьогI Iа бераш» аьлча санна, шоай даьна бIарахьежар кьонгаш. Селхан мара шоашцара дIа ца къаьстача санна нахха бизза дег чу латта навна сурт, цу вIалла малий а мичара енай а ца ховш йолча саго дIадаккхар кхерар вежарий. Да! Ма цхьалха хетар из хьалха. ТIаккха хIана? ХIанз из, шоай да а воацаш, кхывола саг волаш санна хетар кьонгашта.

Пхьор даа цхьана хайцар уж Iо. Оаркханга чура сискала чIегелг хьаьца венача Рашида кулгах Iаг кхийтар, из дикка лоза а веш.

— Сабарде, берригаш Iоховшалца, — аьлар, дась - сесага.

Даьна бIарахьежар Рашид. Цо кеп оттайир, шийна хIама ца дайча санна.

— Хьай воIа саг хIана йоалаяп Iа, аьлар дась - сесага, цхьа ха яьннача гIолла. — Къаьвалар-га-м хьежац хьо яр.

Къамболат, бера Iаг Iо а кхесса, зIамигача цIагIа дIачувахар.

— Ха-ха-ха! — аьнна, аркхъал яха елаелар даь - сесаг. — Хьажал, эхь хийтар хьа воIа.

Велакъежар да а, цхьабакъда, Руслани Рашиди-м кортош чу а дахьа багIар.

Иштта дIадоладелар цар дасьсесагацара вахар.

Цу хана денз, тIехь-тIехьагIа дукхагIа а воалаш, даь лоIамера вала волавелар Къамболат. Хьалха даь пурам ца хилча вIалла де вухьаргвоаца хIамаш дора цо хIанз. хьалха вухьаргвар из, тахан санна, со-м балхара хьаваьннав аьнна, чува!

Цхьа юкъ яьннача гIолла юха чувера, тхьовра араваьнна да. ТIеххьа чуяьлар Аминат а. Сатем эттар цIагIа. Да хьалматIа а ваьнна, къорIа бе а делла Iохайра подлара тIа.

— Балхара хьа-м ма ваьшнавий хьо, тIаккха фу де лаьрхIа, ва хьо? — хьаьттар цо цхьа ха яьннача гIолла.

— Артеле заготовителa балха дIаэц со. — жоп делар Къамболата. — Сайца болхлой а баьха лоамашка ваха воал со хьуна Iажаш гулбе.

Из яр «Заря» яха артель. Сом чуэца ха кхоачача хана цу артело хIара шера города гонахьа ядача юрташка хьаеллар приемни пункташ. Вахача наьха бешамашка шортта сом хулар. Iалаьмате дийна хьийкьабар из цу шера. Машинех ахча а телаш тускараш городе базар тIа кхухьачул аттагIа хетар наха. шоай бешамашкара Iажаш а, кхораш а, хьачаш а уллув йиллача приемни пункте дIалуш. Ахча городечул кIезигагIа лой а. Цул совгIа цхьаьнха а дар бахьан: колхозхой мукъа бацар городе аха. Ялаташ чуэца ха яр. Балхаш дукха долаш кIиранди а цIагIа даккха кхо хеташ къахьегаш боахкар уж.

Приемни пунктера машинаш йотташ городе дIаккхухьар, наха шо-шоай бешамашкара хьа а боахаш, ведрашцеи, тускарашцеи, вирий вордашцеи хьатIаккхухьаш бола Iажаш, кхораш.

— Ай, колхозе дIаIе мегаций хьо, из хурдий яьнна артель а йита! — аьлар дас.

— Колхоз? — бордаш эзар Къамболата. — Колхозера фу доаккхаргда, мелла чIоагIа болх бича а!

— Доаккхаргдар Iз болх хьаборе-м, Iа баь-м бац чIоагIа болх хьа. Соахка гурахь бархI гали кIа чудера хьалла хьа ханар волча Iийсас. ВоллахIий хьага ма хьаьгар со цох.

— Из тракторист ва.

— Хьо а хила мегаций тракторист. Кьона ма вий хьо.

— ХIа, хьо вецарий, пхи класс яьккхача тоьаргья, учетчика балха дIагIо,— яхаш дешара хьа а ваьккха со къорIаш деша цIагIа Iохоавар?

— Хьох хила-м хиланзар учетчик а е тракторист а. КьорIа а хIанз дицдолийташ ма латтий Iа. Волле, гIо. артеле а гIо. Iажаш а гулбе. ЦIеи пайданна араваьнна лелаш хIаьта а мичав хьо.

Из бакълар. Хайра хIама чудахьаш вацар Къамболат. Шийна бе дена ахча городе а вахе, дуар цо. Цун цига шортта новкъостий бар. Царца молаш - дуаш цхьа ха а яьккхе, кепиг киса доацаш юха цIаккхоачар из. Дас барт бийтгача а, хьехар дича а, йийттача а хулаш хIама дацар. Йийтта аьлча а, лата-м цкъа мара летавацар из цох. Къамболата бIарчча кIира даьккхар цул тIехьагIа вIалла чу а ца воагIаш лелаш.

Ший Iаьржача полуботинкашта креми тIаккха тIагIолла маьша зиги а хьекха, коа араваьлар Къамболат. Из кхоачаш нийI тIайийла ваьннавацар, дась - сесага ший къамаьл юха а доладеча хана.

— ХIайт, ма гIуллакх а да, — йоахар цо мера Iургаш а сувсаеш. — Да ва-кх хьо а.

— Сацийтал баге! — эгIазвахар Тухан. — Сов зIокаргахье яхай хьо!

— Мегад, со сецай хьона, — аьлар Амината, ший бе боалла нув чIоагIа цIен юкъе Iо а теха. (Ший цхьа оамал йолаш яр из: эгIазъяхача хIамаш Iоетташ) — Сона тIачовха-м кийчча ма варий хьо. Со я-кх хьа мелвеннар вийнар.

— Шо мича долх?! — тIачайхар из Русланан Рашидан. — Пхьегiаш йила даьннадий шо? —

— Даьннад, — аьлар Рашида. — Лувча долх тхо.

— Мичахь оттаьй оаш ераш Iо! — кадаши оаркхангаши чIоагIа таташ а деш, истола тIара пхьегIашлоатторга чу дIачуоттадир цо.

— Делкъа ламазаш дась дий оаш шоай?

— А... декхаш дергда оаха.

ВоккхагIа волча Руслана дерга юххе тIоара техар дас.

— Долле, цкъа шоай ламазаш де! Декхаш дергда ахкар... Декхаш дергдац, укх сахьата дергда.

Руслана бIаргех хий даьлар.

— Лета мича веза цига-м, — аьлар цо, велха а чIехкаш.

— Хьал хьо! Бераш хулчул жIале кIаьзий хиннаялар-кх са яхаргдолаш ха кхоачаргья вайна оалар Мухтар-молла. ХIанзар ха хила еза-кх из.

Эца дезаш хилар Русланеи Рашидеи ламазаш. ГIумагI а нийца нишка вахар Руслан. Цхьа ха яьннача гIолла юхавена, коа ши ког болча лохача гIанда тIа Iохайна ламаз нийцар цо. Цул тIехьагIа Рашид вахар нишка. Руслана санна коа ламаз а нийца дIачувахар из а. Подлара тIа уллача баьдеча ферта тIа фураьшкий лабаш тIехьашка а яьха, тIехьа - хьалха этта ламазаш дир цар. Цул тIехьагIа, раьза боацаш уж юхагIертташе, целаш бе а дехна бешарча хьажкIашта хий дилла бахийтар уж дась - сесага. Ара Iымеца йIайха яр.

Кьонгаш ламазаш дась баьлча поднара тIа а ваьнна къорIа деша Iохайра да.

ЧIоагIа лоархIар Тухана бусулба ды. Даьла цIи яьнха мара цхьаккха хIама деш вацар из. Цудухьа ма хулла бусулба ды лоархIаш хьалкхебе гIертар из ший дезал а. Енна сесаг а яр цун ламаз деш. хIанз йоалаьр а яр. ВорхI шерагара баьлча гIоне ламазаш деш бар цун кьонгаш а. Цхьа Къамболат вар ламаз дита. Цо йиш йохаь хьувзар Тухан. Ше лоархIар цо цунна бехке. «Аз боагIа хьехам баьбаларе иштта хургвацар из». — йоахар цо дагахьа. ЗIамагIбарашца чIоагIа цIимхара хулар из. уж а цунна тIехьа бахар кхераш.

БIаьсти дар из. Руслани Рашиди хIаьтта школера цIа а баьхка. кулгаш дила гIерташ боахкар. ЯлхлагIа класс чакхйоаккхаш бар уж. Руслан цамогаш хинна цхьан шера тIехьа а виса. хIанз цхьана бар уж дешаш. Руслана ший кулга тIа шаькъаца алгебраически формула язъяьяр, из дикагIа дагалацар духьа. ХIанз из сапаца дIаяккха аьнна коча ши пхьош хьал а хьекха, кулгаш дила гIерташ воаллар из. Даьна бIаргадайра йоазуа. ВIалла дага а доацаш тIоара кхийтар Руслана батах, дIамо дIавохийташ.

— Уих минута дIадаккхалахь из! — аьлар цо. Руслана кулга тIа пIелг хьетIа а хьекха, — кхы хIама даьда дезацар сона, шох уркаш хилар мара.

— Со се-м воаллар из дIадакнха, — йоахар Руслана, ший бIаргех Iоуха хий бийнашца дIа а доахаш.

— Тамаш я-кх вайна зама ца ялар. — аьлар дас. — Бокъонца телхаш боагIа вайна нах. Бусулба дешар дIаккхессад. Маьждига чу водаш саг вац. Массане дешар кераста дешар да. Велча, ясий деша а саг воацаш вусаргва укхаза дукха ха ялале.

Къамболат цу саррахье городе вахар. Кхо ди даьккхар цо цIа ца воагIаш. Даьна из кхы Iа яха дага а валлацар: Къамболат хьалха говш а хьалха водаш а вацар городе. ДиълагIча дийнахьа Iуйранне итт сахьат доаллаш цIаккхаьчар из «ЗИС-150» яхача машинаца. Пхийтта - ялхайтта саг вагIар кузова чу. Уж малаш ба аьнна, дас хьаьттача, шийна Iажаш лехьбе боагIа болхлой ба, аьлар цо.

— Галеш дий вайга? — хьаьттар Къамболата. — Дукха Iажаш бола моттиг лехай аз.

— ДIакийчде шо а. — аьлар цо Русланаги Рашидаги. — Цхьана гIоргда вай.

— Артело деннадеций хьона галеш? — хьаьттар дас.

— Деннад. Цхьа бIаьи пхиъ гали сайга да сога, цхьабакъда, уж кIезига да.

ЦIагIара корадаь бархI гали кхы а кузова чу дIачукхессар Къамболата.

Русланеи Рашидеи безам бацар лоамашка баха. Соахка хиннабар уж цунца Iажаш гулбе баха, цхьабакъда, царна цхьан кепигал пайда баланзар цар даьчох. Хьа мел даьккха ахча, Къамболата городе а ваха, диа дIадаьккхар. Шийна костюми полуботинкаши-м ийцар цо, уж а дарегIа яраш. ХIанз а шаьра ховш бар Руслани Рашиди шоаш бергболча балхах шоашта кхы пайда баргбоацалга. Ше хьалха хиннар вар цар воша. ВIалла хувцавеннавацар. Цул совгIа школе даха деза ха а латтар хьатIаотташ. Цхьа иттех ди мара дисадацар.

— Тхо ма дигал цига? — дийхар Руслана, цкъа даьна бIара а хьежа. (Цо шоай га даккхар дог доахар цо). — Дукха ха ялале деша даха а ма дезий тха. ТIаккха оаха хIанз а книжкаш а ийцадац...

Къамболат да а вицваь гIожа вар зIамагIа болча ший вежарашца.

— Воллел, хьа а ца лувш, — аьнна, кхесса наIаргахьа дIавахийтар цо Руслан. — Мукъа вац со хIанз шуца ле.

(ДIахододар хургда).

«СЕРДАЛО»
3-гIа оагI. 20 август, 1966 шу.

КЪОНАЧАР ПРОИЗВЕДЕНЕШТА — ШЕРРА НИКЪ

УДОЖЕСТВЕННИ литература дІегІадоаладеча лоархІаме моттиг тІа а лоапаш шоай творчески болх дІахьош ба итташ гІалгІай поэташ, прозаикаш, кхыча жанрашца балхаш деш бараш. Кхеталеш да, мел лоархІам болаш да тІаккхувш йолча литературни тІехьенна мамогга новкъостал делга. Царца хадданза литературни консультацеш яро, каст-каста творчески семинараш дІакхахьаро торо хулийтаргья къоначa поэтий а, писателий а профессиональни говзал лакхъякха. цар художественни йоазонаш дара формаш тоае. Цу тайпара болх республика писателий Союза правлене а, хІаьта иштта писателаша шоаш а хІанз укх сахьате дІахьош ба. Ховш да, къоначa литераторашта долча новкъостала писателий Союзе болх беш литературни консультант хилар, дІадахача шерашка дІакхихьай къоначa писателий семинараш, хІаьта укх шера октябрь бетта дІахьоргйолаш я массехк денна дуккхача секцеша болх а беш йола семинар. Къона писателаш хадданза юкъе ийзаб республика писатели съездай балха, цу съездашка хоадам боллаш яьшкай къоначар поэтически а прозаически а произведенеш. Цу дерригнеша, шеко йоацаш, новкъостал да а даьд, дІахо йодаьча хана дерг а да керда къона таланташ гучаяха, цар профессиональни говзал лакхаякха.

ТІеххьарча шерашка республика литература дешаш бараштa ийзай гІалгІай къоначa поэтий а писателий а Албаков Джабраила, Плиев Махьмад-СаІида, Цечоева Лидай, иштта кхы дуккхачар а произведенеш. Сийлахь боккха Даьхен тІом хилале хьалхарча шерашка деnз республике шерра йовзаш я Плиев Махьмада, Чахкиев Юсупа, Богатырев Ахьмада, кхычар язъеш йола произведенеш. Цу писателий произведенеш говзал шаьръяларца; философски маІан а идейни чулоацам а хиларца белгалювлаш я. Цар шоай йоазонаш дара керда формаш лехар бахьан долаш, вахар довза а доваш цар уж язъяр бахьан долаш цу писателий стихаша, поэмаша, дувцараша лоархІам боллаш новкъостал ду гІалгІай художественни литература дІахо а дегІадоалалара гІулакха.

Укхаза белгалдаккханза дарг дац, малагІа торонаш я укх сахьта къоначa писателий толажах йолча произведенешта кепаеттара, яха лош. Ховш да, хадданза «Сердало» газета, «Лоаман Іуйре» яхача литературно-художественни альманаха оагІонашта тІа къоначар произведенеш кепаеттам хилар, литература дешаш бараштa керла ча къоначa писателий цІераш йовзийташ хилар. Газета а альманаха а оагІонашка гІолла яйзай вай республике къоначa литераторий Костоев Башира, Дахкильгов ИбрахІима, Угурчиев Азмат-Гире, Балаев Хьасана, иштта кхычар цІераш. Цар а, кхыча къоначa а писателаша литературе шоай лолча хьинарца, шоашта моггача тайпара болх белга цхьаккха шеко хила йиш йолаш дац, иштта шеко йоацаш да цар йоазонаш дара говзал тІехь-тІехьа лакхлуш латташ хилар а. Цхьабакъда, цхьан альманахо цІаккха кхоачашдергдац, е из кхоачашде цар торо а яц, къоначa литераторий произведенеш шеррача новкъа ялара дехар, вешта аьлча, къоначар хьа кхоллаш йолча произведенеех толажах ераш дешараштa шерра йовзийтара дехар. Газето бетта цхьа литературни оагІув яларахи, шера дІазза мара ара а ца доалаш хІара номера цхи авторски лист мара доккхал а доацаш долча альманаха оагІонаш тІа цар кІездига дуккха йолча произведенешта кепаеттарахи кхоачашдулургдолаш дац из дехар.

Хаття тарлу, фу эш цу гІулакха, аьнна? Эггара хьалха белгалдаккханза дарг дац, периодически изданешa (газеташа, журналаша) произведенешта кепаетташ хиларах писатела цІи хьакхоллаш ца хилар. Цу гІулакха, нагахь цар произведенеш вахаро из дІадеххача тайпара яле, арахеца деза къаьстта цар шоай книжкаш. ТІаккха, мишта латт гІалгІай къоначa писателий книжкаш арахецара гІулакх хІанз укх сахьате вай республике? Из гІулакх геттара ледара латташ хилар массанена гуш да. Ледара латт аьнна ца Іеш, геттара во латт ала деза цунах!

1959-ча шера Нохч-ГІалгІай книжни издательстве кепатеха арахийцар «Къона дегаш» яха гІалгІай къоначa писателий произведеней сборник. Цун юкъе йоагІаш, яр ткъаьх къоначa поэтийи прозаикийи стихаш, дувцараш очеркаш иштта кхы дІа а. Цул тІехьа гІалгІай къоначa писателий произведеней цхьаккхa а книжка дац арахийца. Книжка арахецал кепатоха мегаргйола произведенеш ца хилар да-те из аьнна хеталала тарлу. Из иштта дац. Къоначa писателий семинарашка, республика писателий съездашка говзалца а чулоацамца а дика язъяь хиларах тарра массаза белгал йоахаш хул Албаков Джабраила, Плиев Махьмада стихаш. Ховш да, гІалгІай ерригача поэзеца, из поэзи дегІайоалаяра гІулакха цар лоархІам боллаш моттиг дІалоацаш хилар. Цудухьа писателий Союза правлене тІеххьарча массехк шера Нохч-ГІалгІай книжни издательстваге дІалуш йолча тематически плана заявкашта юкъе дахийтад цу шин автора а, иштта Плиев Махьмад-СаІида а произведеней сборникаш. Бакъда, издательства тематически план чІоагІъяь ялча уж цу юкъе хулаш дац. Иштта плана юкъера дІадоах гІалгІай къоначa писателий юкъара сборникаш а. Вай лакхе ма аллара, цу книжкашта юкъе яхийта произведенеш ца хилари, е уж ледара хилари бахьан долаш дац из, из да, эггара хьалха, издательстве къоначa писателий йоакхо ца яр бахьан долаш, хІаьта, иштта цар произведенеш издательства кулгалхошта а, редакционни совета а ца йовзар бахьан долаш. Цу тайпара хІама дІахо йодача хана цхьаккха дича ла йиш йолаш дац. Ховш да, литература произведенеша, нагахь уж вахарца эйхха бувзам болаш яле, къоначa, е къаьнача писатело язъьяр аьнна доацаш, кхоачаш деш дар цхьа декхар долга: сага коммунистически кхетам, эстетически лоІам балара декхар. Цудухьа цхьаккха духьале йоацаш арахеца деза къоначa писателий произведеней книжкаш. Кхетале деза да, цар книжкаш арахецарга хьежжа мара республика писателий творчески организаци а дегІайоагІарг ца хилар, хІана аьлча, писателий Союза членалла дІаэцара арахийца шин-кхоъ книжка хила деза. ТІаккха книжка арахеца мегаргдола произведенеш йоллаше уж ара ца хецаро юхадетт творчески Союз дегІайоагІалга, къона писателаш Союза членалла хьаэцалга.

Къоначa писателий йоакхо яра гІулакха бехказа яц Нохч-ГІалгІай писателий Союза правлени а. Цар вІаштІехьдаккха деза къоначa писателашта доагІаш дола новкъостал делга, цар толашагІа йола произведенеш духьале а йоацаш арахецалга.

Ховш да, мел чІоагІа йоакхо ю парте Центральни Комитето художественни литература дегІадоалалера гІулакха. Из декхар кхоачашдара бехктоккхамал кхоач писателий Союза правленега, книжни издательства кулгалхошка. Цудухьа шерра никъ бала беза къоначa писателий произведенешта, царна доагІаш дола новкъостал де деза.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
«Лоаман Іуйре» яхача литературно-художественни альманаха редактор.

ЛЕНИНГРАД. Эрмитаже хьайийлай XIX—XX бІаьшеренашкарча малхбузехьен европейски американски искусствана хетаяь керда, даим хургйола экспозици. Йиса зала чу дІанийсъяьй бельгийски, голландски, итальянски, немецки, фински, шведски, норвежски, американски художникий а, социалистически мехкий — Польша, Венгре, Чехословаке, ГДР, Румыне суртащ дехкача говзанчий а произведенеш.

Сурта тІа: американски художника Рокуэлл Кента суртий зала чу. Уж сурташ музейна совгІата деннад авторо.

Н. Науменкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ШКОЛА КИЙЧА Я

ХьатІадоагІача кердача 1966—1967 дешара шера Грознерча Катаяма цІерахча кердача поселке № 55 йолча школе деша гІоргва 1600 дешархо.

Школа директена а хьехархошта а хьалхашка латтар микрорайоне дешаргдолча берий учет яр, дешара-гойтара пособешца уж Іалашдар, хІаьта хьехархойи общественностеи низаца школана ремонт яр, иштта кхы а гІулакхаш. ДІадаха дешара шу чакхдалалехьа кийчо е йолаелар школа коллектив кердача дешара шера.

БархІлагІчеи, итталагІчеи, цхьайттлагІчеи классашкарча бераша экзаменаш дІалуш шехьа а дІадоладир ремонтни балхаш. Ремонтни балхаш де кийча хиннача даьштеи-ноаноштеи юкъе дукха бар квалифицированни мастераш, штукатураш, каменщикаш, маляраш, плотникаш, кхыбараш. Цар массане а кІир техай пенаштеи тховнаштеи, панелашта, уйнашта басараш хьекхад, парташтеи истолаштеи, гІандаштеи ремонт яьй е сэача.

Уж балхаш деча къаьстта дика къахьийгал Косюченко Марияс, Шакина Верас, Филатова Клавдияс, Вовченко Марияс, Смольникова Нинас, Галай Евгене, кхыбараша. Ремонт еча чІоагІа йоакхо е йийзай школа завхоза Мархиева ЛомІалий. Дукха гІулакхаш дар завхоза де дезаш хиннараш. Масала, деча балхий дикалга хьажа, ремонта эшаш йола материалаш Іалашъе, № 11 йолча керда еча школана эша мебель хьаэца а лорае а.

ХІанзале кердача дешара шера школе бе безача балха план оттэ а яь хьехархошта дІайовзийтай, мел эша хьехархой кадраш вІашагІтехай, учебникаши дешара-гойтара пособеши ІалашъяьЙ. ДІадоахаш латт лоадаме доаца кхоачамбоацараш. Пенашка хьалтехад портреташ, Третьяковски галлереерей Владимир Ильич Ленина цІерахча музеерей сурташ.

Дика кийчъяьй бераша школера участок а. Зизашта юкъера оасар дІадоаккхаш, ерригача беша хий тохаш, дог лазащ доал ду цар.

Цхьабакъда, кхоачамбоацараш а нийслу укхаза. ХІана пхелагІа шу доладенна школьни мастерскеш чуйилла еза гІишло хьалъеш латта. Эксплуатацена дІаяла хІанз а гарга гІертаьи из. Геттара дог гІоза даргдар берий нагахь санна укх шера тайп-тайпара балхаш дергдола керда мастерскеш чьелларе. Тешаш да тхо уж балхаш сихха чакхдоахаргхиларах.

ХІана кийча я школа керда дешара шу дІадоладара. 1-гІча сентябре шерра хьаелларгья школа наІараш.

И. ГОРИДЬКО,
Грознерча № 55 йолча школа хьехархо.

Тоабе культпросветучрежденей болх

Къахьегача толамаш дахарал совгІа балхах мукъаболча хана культурни салоІилга а эш наха, къаьстта кагирхошта. Цу деша йоагІаш йола уйла ца еш санна хеталу Надтеречный района предприятей цхьаболча кулгалхоша. ХІаьта юрта культурей быти городера дар санна хиларе дІалех таханарча дено. Цунна хеталь яр укх деношка хинна РСФСР Лакхехьарча Совета сесси а.

Дика культурни салаІар ду наха юкъе беча кхетама балхо новкъостал ду производственни толамаш дахара. Из дика кхетаду «Знаменский» яхача совхозе. Укхаза дукха теркам тІабохийт юрта бахача наьха культурей быти лакхъяра. Дика тоаьяй клуб, хьалъяьй берий яслеш, асфальт йиллай юртарча наькъашта. Цига хьинаре дакъя лаьцар совхоза болхлоша. Цар дика кхетаду шоай культурно-бытовой учрежденеш дика кийчъяь хиларга хьежжа шоай салоІилга а хургхилар, салаІарга хьежжа болх а буларгхилар.

Дукха ха йоацаш совхозе хиннача болхлой собране массавар раьза а волаш соцадир шоай юрт тоаяь, хозъяь дІаоттае къахьега.

Денгара ди массаза доал лакхлу юртахой культурни хьашташ, къаьстта кагирхой хьашташ.

Совхозе болх беш 4 клуб я, хІаьта фермашка — цІе уголокаш, дІа — юха кхувла библиотекаш, телевизораш, радиоприемникаш. Районе болх беш я берий музыкальни школа а.

Бакъда культурай бытеи балха тІехь уж толамаш зайха лале а, хІанз а дукха кхоачамбоацараш да. Культурни хьашташ кхоачашлац хІанз районни клубо. Из къаьна а готта а я. Кхоачамболаш а шоай гІулакх дика довзаш а бац дуккха культпросветболхлой. 2 шера 7 клуба заведующи хийцав.

Уж кхоачамбоацараш дІа а даьха, юрта бахача къахьегамхой культурно-бытовой хьашташ кхоачашдулургдолаш тоае еза района ерригa культпросветучрежденеш.

Р. МУРТАЕВ,
КПСС Надтеречни райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

КЕРДАЧА ТАЙПАРА

Къахьегамхошта атеистически кхетам балара партийни, комсомольски, профсоюзни организацешна, интеллигенцена цхьана боккха болх бе декхарийла ба культпросветучрежденей болхлой. Цу балха тІа цар дича духьалара лекцеш еш, кинолектореш ю, сердала газеташ арадоах, индивидуальни беседаш ю, сатирически стендаш кийчлу.

Советски района культура ЦІагІа хаттарийи жоп даларен Іилма-атеистически сайре хилар, цул тІехьагІа Никитина «Сенна — вах саг» яха стенка а оттаеш. Наурски района Бадиновски культура ЦІагІа «Іилмен дын», «Кхалсагах дыно дувцар» яха сайренаш йир. ХІаьта Наьсарен района клубашкеи культура цІеношкеи дына духьалара 27 лекци йийшай. Масала, царца «ДІаяхача замах юхедисараштa духьал лоаттабеча къовсаме литература доархІам», «Пхьа цехара реакционни чулоацам», «Дын вах дола баьъдар» яхараш, а кхыяраш а йолаш. Цу темах лаьца 374 беседа, 57 книжни выставка яьй, 72 плакат арадаьккхад цу районе.

Библиотекашка каст-каста ю атеистически темах йола книжкаш дешарий конференцеш. Масала, Эккажкъонгий-Юрта, Яндаре, ГІалий-Юрта, ЖІайраха библиотекашка хилар «Дын кхалсаги» яхача темах йола конференцеш, хІаьта районни библиотеке «Литературан искусствай деятелаша дынах дувцараш» яха беседа йир. Укх шера май бетта денз болх беш я Наьсарен культура цІагІара «Атеиста уголок», Яндарерча клубе арадоах «Атеист» яха пенгазет.

Гудермесски культура ЦІагІеи юртарча клубашкеи укх шера хьалхарча ах шера дина духьалара 13 лекци йийшай.

Района клубашкеи библиотекашкеи хьайийла я атеиста уголокаш «Іилмеи дын», «ДІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашта духьал — къовсам», «Ды вайна эшап» яха а кхыдола а плакаташ доахк хьалтеха.

Иштта атеиста уголокаш а тайп-тайпара дола дына духьалара плакаташ а да МалгІабика района библиотекашка, клубашка, культура цІеношка.

Вознесенски станицаи СоагІапчерчеи библиотекаша дына духьала пропаганда лелаю культура цІеношца цхьана.

Шелковски района клубашеи библиотекашеи Ислами кхалсаги» яхача темах йола 17 выставка, 20 плакат кийчдаьд, 60 беседа яьй, 17 стенд кийчдаьд, 2 тематически лекци яьй, 4730 саго ладувгІаш 18 лекци йийшай.

Сунженски района культура ЦІагІа, Калиновски, Старо-Атагински, ГехтІарча культура цІеношка болх беш я атеиста кабинеташ.

ХІара культпросветучреждене коллектив декхарийла я цу балха юкъе хинаре дакъа лаца.

И. КОТОВА,
Нохч-ГІалгІай АССР-а культуре министерства методист.

Вежарий мехкашкара хоамаш

ВСРП IX СЪЕЗДА СИЯНА

Будапешт. (АПН корр.). Ноябрь бетта хургйолча Венгерски социалистически болхлой парте IX съезда сийна яхь йоаржаяьй республика къахьегамхоша.

«Дружба» яхача нефтепровода эксплуатаци еча Задунайски мехкаьтта объединене болхлоши дунен халкъашта юкъерча мехкаьтта магистралах бизза пайла эцар чотах 27 миллион форинт кхое лаьрхІад. Цу лаькъе царна новкъостал ду советски чехословацкии доттагІаша. ХІанале кходанд 19 миллион форинг совгІа ахча.

Мишкольца гаьна йоацачa домостроительни комбинат хьалъеча гІишлошъераша партийни съезда сийна из объект хана кхо зІира хьалха йистенъккха дош деннад. ХІара шера комбинато арахецаргья 4 эзар квартира. Цунна эша оборудовани кхухьийт советски предприятеша.

И. КУЛЬЧАР.

ШОВЗТКЪА МИЛЛИОН КНИЖКА

Бухарест. (АПН—Аджерпресс). ХьатІадоагІача шера Румыне книжкаш доххача тикашка кхоачаргда 2800 цІи йола 40 миллион экземпляр книжка.

Издательствашa арахецаргья хІанзарча румынски писателийи поэтийи произведенеш, классикий романаши стихаши. Художественни разделе гІолла дерригаш а дІалаьрхІача 750 цІи йола 16 миллион книжка арахецаргда.

Иштта дукха хургда перевод яь литература а. Румынерча книжкаш дешараштa йовзаргья дунен 40 мехка литераторий творчество.

ХІАРА 50 СЕКУНДА — КЕРДА КАМЕРА

БЕРЛИН. (АПН корр.). «Пентакон» яхача кердача дрезденски предприяте хьаяьй фотокамерий корпусашта кольцевой обработка ю автомат. Хьалха хиннача ткъаьи шозза лакхагІа я цун къахьегама овсарле. Тайп-тайпара дукха операцеш кхоачашъю автомата, цо бу токарий, фрезеровщикий, кхычар а болх. Цул совгІа электронни устройства новкъосталца цо тІахьожам лоаттабу балха ерригача процессашта. ХІара 50 секунда массаза йоал лента тІара хьаэцаь керда издели.

ЛоархІамашка диллача автомат хьаярга дІадахар цхьан-шин шера юхаметтаоттаргда.

«БЕЛГРАД» ЯХА КЕРДА КЕМА

БЕЛГРАД. (АПН корр.). Дукха ха йоацаш белградски порте кхаьчад Югославе эггара сихагІа дола пассажирски кема, «Метеора» хьисапе хина кІал ткъамаш а долаш да из. Советски Союзе хьадаьча цу кемах «Белград» аьнна Югославе столица цІи тиллай.

«Белграда» капитана Т. Янятова хетачоах кема дувца хІама доацаш дика да. Сахьата 72 километр никъ бу цо. Болх беш ниsbола мотораш бале а цар тата хазац пассажирашта. «Ракета» тІарчул шозза дукхагІа моттигаш я цун салонашка.

Белграде бахача наьха кІира кхозза Белград-Кладово яхача маршрутах дІа-юха аха йиш я хІанз. ХІаьта сигалбесарча Дуная тІа гІолла путешестви е безамбарий 8—9 сахьата Будапеште, Вене, Братиславе кхача йиш я.

КОТБАЬННАРАШТА «МОСКВИЧАШ» ЕННАЙ

ГАВАНА. (АПН—Пренса Латина). ДІаяхача сафре шекара тростник тедачарна юкъе яьржа хиннача социалистически яхьа итогаш яьй ПаргІатон гІайрен тІа. Ориенте яхача провинце бІаьэзар арроб (1 арроб — 11,5 кг) а кхы дукхагІа а шекара тростник хьакхьача чачетеросашта совгІаташ деннад. Керттерча призашта юкъе я «Москвич» маркях йола ткъо автомашини ше мел долча хІаманца кийчдаь ворхІ цІаи.

ПЛОВДИВ ХЬАЬШАШКА ХЬЕЖАШ Я

СОФИЯ. (АПН—БИБ). Къаьнача Пловдива тІа каста урагІагІоргья дуккхача пачхьалкхений байракхаш: 18 сентябре укхаза хьаелл дунен халкъашта юкъера традиционни ярмарка.

Укх шера из хьаелларга чІоагІа хьежаш ба. ДІаихача шерашка хиннача ел дуккха а дукхагІа да укх шера цига дакъа лаца безам бола мехкаш, цхьанна йола фирмаш. Юха а болх бе йолалургья Советски Союза, ГДР, Чехословаке, Польша, Венгре, Югославе, Румыне, Куба, ФРГ, США, Франце, Итале, Австре, Финлянде павильонаш. Ярмарке дакъа лаца раьза ба аьнна итташ заявкаш еннай Азе, Африка, Латински Америка мехкашеи фирмашеи.

Цхьабакъда, ярмарке эггара дукхагІа гойташ хургья Болгаре экономика. Ярмарке баьхкараштa бІаргагургья республика электропромышленноста, химе, металлурге, машиностроене изделеш, яйгакхачан, гІишлой промышленноста продукци.

ШоллагІа эггара йоккхагІа йола экспонат, хьалха санна, Советски Союза яр хургья.

Индия. 500 гергача кхалсаго — цІен-ноаноша, болхлоша, гІулакхерчар — демонстраци йир Калькутерча ЮСИА (США информационни агентства) библиотека здания хьалхашка США авиаце ДРВ городашкеи юрташкеи бомбаш етташ хилара духьала.

АП — ТАСС телефото.

Герзашта ухийта миллиардаш

БОНН, 18 август. (ТАСС). «Ди Вельт» яхача газето хьехайташ макиллара, хІанззалца кьа йолча хана бундесвера дора тайп-тайпарара герзаши тІема ихеачамаши ийдарга ахийтача ахчах Іаеззьмата йоакха сумма — 49 миллиард марка хиннай.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПОРТ-ЧИКАГОРА ПИКЕТАШ

НЬЮ-ЙОРК, 18 август. (ТАСС). Вьетнаме яхийта лаьрхІа напалм тІайола грузовикаш Порт-Чикагорча (Калифорни яха штат) тІема-форда герзий база территоре чу ца яхийта гІийртав селхан массехк бІаь демонстрант.

Нах боабу мухь тІабола грузовикаш сийлада наІараштa гарга массаза гІорт демонстранташа, грузовикий наьнь тІарча лаьтта Іо а хувшаш, уж базе чуюташ хиннацц.

Машара овгІонагахьарчар 6 августе йолаяьй пикетировани, хІаьта цу хана денз е дийнахьа а е бийсанна а саца а сацийтац из.

МУКЪА ЛЕ КПГ

БОНН, 18 август. (ТАСС). «Мукъа ле Германе Компартена», «Германе Компарти яхаш я» — цу тайпара йоазонаш тІайола листовкаш селхан — КП Компартена бехкам бича гІене 10-гІа шу дузача дийнахьа — дІайоржаьяр малхбузехьен германски городашка Киле, Гамбурге, Майна тІарча Франкфурта.

«Штутгартер Цайтунг» яхача газето белгалдаьнхача тайпара, ФРГ ихы цхьанна а хана хиннац иззамо шера яьржа КПГ баь бехкам дІабаккхитара йола кампани.

ЮХА А ФЕГАРА ДОВНАШ ДАЬД

ХАНОЙ, 18 август. (ТАСС). Селхан американски авиаце Вьетнама Демократически Республика столицана гонахьарча моттигашта юха а бомбаш а йийттай, пулеметаш а йийттай, яхаш хоам бу ВИА агентства. Вьетнамски халкъа эскара бувзама миссена керта латтачо цу хьанъехьа послани яхьийтай Вьетнаме хьежареи тІахьожам лоаттабареи Дунен халкъашта юкъерча комиссега, цу тІа уж американски авиаце ду пиратски довнаш хеадам боллаш чІоагІа бехке а деш.

«ЮНАЙТЕД СТЕЙТС НЬЮС ЭНД УОРЛД РИПОРТ»:

АМЕРИКА КЪАМАН КРИЗИС

ХІАРА МИНУТА — ЦІЕНХАШТТАРА ПХИ ЗУЛАМ

Американски «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала оарц доах ВІашагІкхийттача Штаташта шоай телгІий а еттащ даржаш латта зуламаш деш хилара хьакъехьа. Кердачун кепайоазон агентства (АПН) кепа тох цу журнала тІеххьарча номерех цхьанне тІа араьяннача статьяшта юкъера моттигаш.

ХІара сахьата — саг вер... хІара 23 минута — кхалсага низ бар... хІара 27 секунда — нах боахар... хІара минута — автомобилаш лечкъаяр... Юххера а хьакиннар: хІанз укх сахьате ВІашагІкхийттача Штаташка цІенхашттара пхи зулам деш хилар, хІаьта уж дІахо а дукхагІа деш латташ хилар.

28 июле Федеральни тохкамий бюрос (ФБР) кепа а теха дІакхайкаяьй ший хІара шерара отчет, хІаьта уж цифраш а цу тІара кхайица я. Отчета тІа йоах иштта нагахьа санна зуламаш делга 1965 шераца нийсдича 6 процента дегІаденадале, дІадахача пха шера зуламаш дара юкъара цифра 46 процента дегІаена хилар а. Кхыча дешашца аьлча, ВІашагІкхийттача Штаташка деча зуламий дукхал баха нах тІабеттабаларал ялхазза чехкагІа дегІаух!

Бокъонаш телхаелга эггара дукхагІа дегІаух малхбузехьарча штаташка, цига уж дахача шераца нийсдича 10 процента дукхагІа даьд, къилбаседа-малхбузехьарча штаташка из цифра 8 процент хулаш йолча моттиге.

Зуламаш делга чехка дегІаух йоккхийча городашка. Цу хьакъехьа халхарча моттиге латт Лос-Анжелос, цунна тІехьа йода Майями. Зуламаш делга хьадда чІоагІа, 8 процента, дегІаденад йоккхийча городий гонахьарча йистошка. Зуламаш делга лакхлуш хиннад зІамигача городилгашка а, хІаьта цига йоккхийча городашкарчул низ болашагІа а ихад из дегІа.

1960 шераца нийсйича 33 процента дегІаенай цІенхашттара зуламаш дарах лийцарий дукхал. Цхьабакъда, царна юкъе бахача кхуваш боагІарий дукхал 47 процента алсамъяьннай, хІаьта соахка берригача лийцарех пхелагІа дакъа кхенза барех а хиннад.

Нагахьа санна даь зуламаш цар чулоацамга хьежжа дІа-са къоастадича, соахка къаьстта а каст-кастагІа нийсъеннай кхалнаха низаш дара моттигаш — 9 процент, дІахордараш да кагий къоалаш — 8 процент, нах боабар, летар, чІегаш а дохадеш къоалаш дар, нах бовхар — 6 процент, лечкъаеш автомобилаш кхувлар — 5 процент.

1960 шера денз низаш дара дукхал 35 процента дегІаенай, цу юкъагІа наьха шоай доалахьенаште духьал даь зуламаш 47 процента дегІаденача моттиге.

Дукха ха йоацаш Федеральни тохкамий бюрон директора Эдгар Гувере белгалдаьхад соахка 5600 саг вийна, 34700 сага дувлаш долча герзашца човнаш яь хилар, хІаьта ерригa печкъаьча хІамай мах 1 миллиард доллар хилар а.

«Уж зуламаш — къаман кризис, — йоах нью-йоркски полице кертерча инспектора гІончас Карл Тейлора. — Айса полице болх беча 30 шера чухьа со кхийттав мехка боккъалара хало наш тІалатташ хиларах».

«Сона хетаргахьа, геттара халача хьале да вай хІанз, хІана аьлча вай обществе боккъала а гІовраш а дехка чувалла веза, иштта лоравенна а нах бовхаш, низаш деш барех лоравалара», — йоах чикагски полицерча Орландо Вильсона.

«Зуламий телгІий вай общества вахара тІалатта боккъала а бола кхерам ба», — яхаш белгалдоах Эзилл Янгера, Лос-Анжелосерча цхьан адвоката. Зуламий къизал кхы тІех хила йиш йоацача дІакхаьчай, — яхаш белгалдоах зуламашцарча къовсама йолча сенатски комиссена керте латтача сенатора Джон Макклелана.

Нью-йоркски полице инспектора Тейлора укх тайпара дувц «зуламаш дара къаман кризис» аьнна ше цІи тилла гІулакх:

«Хьажалаш, масала, Нью-Йоркага. Шо шоаш а теша йиш я из кризис хІара шу массаза дола дукхагІа дегІаухаш хиларах. Цхьабакъда, из Нью-Йорка лазар хинна Іац. Из дерригача къаман лазар да, из хинна я хьашт долла йоккха американски город. ХІанз аз дувцараш да «вІаштІехьдаханза» ду зуламаш, хІаранех хьокхалуш а наха улицашка, цІеношке, балха кхерам лоаттабеш а дола зуламаш. Дуккхача городашка кхалнах боад бенначул тІехьагІа улица тІа арабувла бахьац, хІаьта уж бакъ а ба. Кхалнаха низаш делга, летилга, даь а гунахьа доацаш къиза зуламаш делга дегІаухаш латт.

Трущобашка сов дукха ба бІарччача дийнахьа болх беш бола ноаной, хІаьта улицашка гІолла хьувза бераш а сов дукха да. Бераша, пикерага а, наркотикашка а, нах Іехорга а, киса кхувдарга а, бандитизмага а дувлаш, зуламаш дар духьа зуламаш ду».

(АПН).

Редактора зам.
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоккхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленний, юртбоахамен, культуран, письмой отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05304. Заказ № 4220.